

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації
Дніпропетровська торгово-промислова палата (м. Дніпро, Україна)
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (м. Дніпро, Україна)
Університет митної справи та фінансів (м. Дніпро, Україна)
Полтавський державний аграрний університет (м. Полтава, Україна)
Поліський національний університет (м. Житомир, Україна)
Університет прикладних наук (м. Міттвайда, Німеччина)
Центр менеджменту м. Інсбрук (м. Інсбрук, Австрія)
Британський університет (м. Дубаї, ОАЕ)
Софійський університет Святого Климента Охридського (м. Софія, Болгарія)
Вищий інститут освіти та науки ISEC Lisboa (м. Лісабон, Португалія)
Інтегральний університет (м. Лакхнау, Індія)

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2024:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпро, 4–5 квітня 2024 р.)

У дев'яти томах

Том 6. Сучасні проблеми
розвитку цифрової економіки

Дніпро
Видавець Біла К. О.
2024

*Затверджено на засіданні вченої ради факультету економіки
Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара
(протокол № 10 від 01 квітня 2024 р.)*

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ

Оковитий С. І. – д-р хім. наук, проф., ректор Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, голова оргкомітету;

Гринько Т. В. – д-р екон. наук, проф., декан факультету економіки Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Кравченко М. В. – д-р екон. наук, професор, заступник начальника управління науки, вищої та професійно-технічної освіти – начальник відділу науки, вищої освіти та атестаційної експертизи департаменту освіти і науки Дніпропетровської обласної державної адміністрації;

Жмуренко В. Г. – директор Дніпропетровської торгово-промислової палати;

Богодістов Євген – д-р філософії, професор з управління проєктами і процесами Центру менеджменту м. Інсбрук (Австрія);

Велеско Серджо – д-р екон. наук, професор міжнародного менеджменту факультету економіки Університету прикладних наук у місті Міттвайда (Німеччина);

Аміт Кумар Гоел – д-р філософії, доцент кафедри торгівлі та управління бізнесом Інтегрального університету (Індія);

Мохаммад Джаммал – д-р філософії, голова приймальної комісії Британського університету (ОАЕ);

Вазов Радостін – д-р філософії, доцент, провідний науковий співробітник факультету економіки та бізнес-адміністрування Софійського університету Святого Климента Охридського (Болгарія);

Марія Насіменто Кунья – д-р філософії, професор Вищого інституту освіти та науки ISEC Lisboa (Португалія);

Валінкевич Н. В. – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки, підприємництва та туризму Поліського національного університету;

Дячков Д. В. – д-р екон. наук, доцент, заступник директора навчально-наукового інституту економіки, управління, права та інформаційних технологій Полтавського державного аграрного університету;

Корнєєв М. В. – д-р екон. наук, професор, декан факультету інноваційних технологій Університету митної справи та фінансів;

Гвініашвілі Т. З. – канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Небаба Н. О. – д-р екон. наук, доцент, в.о. завідувача кафедри економічного моделювання, обліку та статистики Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Мешко Н. П. – д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри маркетингу та міжнародного менеджменту Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Жиленко К. М. – д-р екон. наук, доцент, завідувач кафедри туристичного бізнесу та гостинності Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Левкович О. В. – канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри фінансів, банківської справи та страхування Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Краснікова Н. О. – канд. екон. наук, доцент, завідувач кафедри міжнародної економіки та світових фінансів Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Олійник Т. І. – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара;

Павлов Р. А. – канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара.

Е 45 Економіка і менеджмент 2024: перспективи інтеграції та інноваційного розвитку: зб. наук. праць Міжнар. наук.-практ. конф., 4–5 квіт. 2024 р.: у 9 т. – Дніпро: Видавець Біла К. О., 2024.

ISBN 978-617-645-514-1

Т. 6 : Сучасні проблеми розвитку цифрової економіки. – 2024. – 96 с.

ISBN 978-617-645-452-6

У збірнику надруковано наукові праці Міжнародної науково-практичної конференції, яка відбулася 4–5 квітня 2024 року в Дніпровському національному університеті імені Олеся Гончара.

Для студентів, аспірантів, викладачів ВНЗів та наукових закладів.

УДК 336

ISBN 978-617-645-514-1

ISBN 978-617-645-452-6 (Т. 6)

© Авторський колектив, 2024

PhD in Economics Mykhailenko O., Kharenko V.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

DIGITAL TRANSFORMATION AS A FACTOR OF COMPETITIVENESS

Digital transformation signifies the integration of digital technologies into all aspects of a business, fundamentally altering how it operates and delivers value to customers [1]. It's not merely a shift from traditional to digital methods but a strategic reorientation requiring the reformulation of business models, processes, products, and company culture. In today's dynamic world, where technological innovations evolve at a lightning pace, the ability to quickly adapt and innovate becomes a key factor determining a company's competitiveness.

Digital transformation plays a crucial role in enhancing the competitiveness of companies, allowing them not only to optimize internal processes and reduce costs but also to expand market presence, improve customer experience, and create new revenue streams. Through digital channels and platforms, companies can establish closer contact with their customers, offering personalized solutions and services in real-time.

The fundamentals of digital transformation encompass a broad spectrum of technological, strategic, and organizational aspects that collectively form the foundation for companies to successfully transition into the digital age. At the technological level, digital transformation involves the application of advanced technologies such as artificial intelligence, machine learning, blockchain, the Internet of Things (IoT), and cloud computing. These technologies not only facilitate the automation and optimization of business processes but also open new avenues for innovation and value creation [1].

Strategic planning and implementation of digital transformation require companies to conduct a thorough analysis of their current state and develop a detailed roadmap for transformation. This includes defining key objectives, selecting appropriate technologies, planning resources, and developing strategies for engaging and training staff. Effective strategic planning allows companies to minimize the risks associated with digital transformation and maximize its potential for growth and innovation.

Organizational changes are a critically important component of digital transformation. Transitioning to a digital business requires not just technological changes but also adaptations in corporate culture, structure, and management processes within the company. This may involve reorganizing business models, introducing new work methodologies, changing management thinking, and approaches to talent development. Organizational changes are aimed at creating an environment that fosters innovation and adaptability, thereby ensuring long-term competitiveness in the digital world.

Digital transformation significantly impacts the competitiveness of companies, transforming traditional business models and ways of operation. At the heart of this process is the optimization of processes and enhancement of operational efficiency, where digitization plays a key role. The adoption of digital technologies allows companies to not only reduce costs but also significantly increase productivity and flexibility in response to changing market conditions. Automation of routine tasks, the use of artificial intelligence for data analysis, and smart optimization of supply chains are just a few examples of how digitization can transform a business.

From the consumer side, digital transformation opens up new possibilities for enhancing customer experience. Digital channels and platforms provide deeper and personalized customer engagement, offering convenience and accessibility of services anytime and anywhere. From online consultations to individualized recommendations, digitization enables the creation of unique and meaningful interactions that increase customer loyalty and contribute to sales growth.

Innovation is another critical element that contributes to competitiveness in the era of digital transformation. The use of digital technologies opens new avenues for developing and introducing innovative products and services, allowing companies to not only meet current market needs but also anticipate future trends and consumer demands. This applies to both improving existing products and creating entirely new digital solutions that can radically change the market landscape.

Digitalization serves not only as a catalyst for economic growth but also as the primary tool for achieving Ukraine's ambitious strategic goal – to increase the Gross Domestic Product (GDP) eightfold, reaching a milestone of 1 trillion USD by 2030. The rapid development of the digital economy aims not just at quantitative economic growth but at the qualitative improvement of citizens' lives, ensuring a higher standard of well-being, comfort, and quality of life compared to the average in Europe. A crucial

aspect of implementing this strategy is the growth of the digital economy's share in GDP. Forecasts indicate that by 2030, this indicator will reach 50-60% in the world's largest countries. Ukraine has every chance to exceed these figures, as estimates suggest that the share of the digital economy in the national GDP could reach 65% if an accelerated development scenario is implemented. Such growth will be possible through the introduction of advanced technologies, digitalization of all economy sectors, activation of innovative activities, and the creation of a favorable environment for the development of startups and technology companies [3].

The successful execution of this plan will require the joint efforts of the government, business, and civil society, along with the implementation of effective regulation and stimulation mechanisms for digital transformation. This includes the development and adaptation of legislation, support for infrastructural projects, protection of consumer rights in the digital space, and investments in human capital development. Only under these conditions can Ukraine achieve its set goal and establish new standards of living for its citizens, advancing to leading positions in the global digital economy.

Thus, digital transformation not only stimulates improvements in business processes and customer service but also plays a key role in fostering innovation and developing new products and services. Together, these factors form a solid foundation for enhancing the competitiveness of companies in today's digital world.

During digital transformation, companies often face a series of challenges and obstacles, among which resistance to change, data security issues, and privacy concerns stand out as primary barriers. Employees may resist innovations, fearing job loss or the need to learn new skills. Meanwhile, the integration of cutting-edge technologies requires companies to ensure a high level of information protection and compliance with privacy norms, which can present a significant challenge.

To overcome these difficulties, companies need to develop comprehensive change management strategies that encompass both technical and organizational aspects. Effective change management involves communicating the benefits of digital transformation to all stakeholders, providing necessary training and support. It's also crucial to implement best practices for data protection and regularly update security systems to counter cyber threats. Regarding future trends in digital transformation, it's expected that key technologies like artificial intelligence, machine learning, blockchain, and the Internet of Things will continue to evolve, opening new opportunities

for innovation and business development. Companies need to stay informed about these developments and prepare for the integration of future innovations to maintain and enhance competitiveness. Adapting to a rapidly changing technological landscape, continuous learning, and an innovative approach will allow companies not only to effectively respond to contemporary challenges but also to shape the future of the digital economy.

Digital transformation today stands not just as a trend but as a necessity for enterprises aiming to maintain and enhance their competitiveness in the rapidly changing business environment. Integrating digital technologies into all aspects of a company's operations allows not only for the optimization of internal processes, improvement of customer service, and development of new products but also for adapting to market changes with greater flexibility and efficiency [4].

Future research in the field of digital transformation should focus on developing new change management methods, data protection strategies, and approaches to integrating cutting-edge technologies. Special attention should be given to analyzing the impact of digital transformation on the workforce, skill development, and corporate culture, as well as developing mechanisms for ensuring continuous learning and employee development.

Ensuring competitiveness in the modern digital age requires companies to possess not just technological capabilities but also strategic vision, readiness for continuous change, and innovative thinking. Thus, digital transformation becomes a key factor of success, demanding a comprehensive approach and interaction of all aspects of organizational activity.

References:

1. 2016 Global Industry 4.0 Survey. Industry 4.0: Building the digital enterprise. URL: <https://www.pwc.com/gx/en/industries/industries-4.0/landing-page/industry-4.0-building-your-digital-enterprise-april-2016.pdf>.
2. Міністерство цифрової трансформації України. Економічні переваги від інтеграції в Єдиний цифровий ринок ЄС: названі реальні цифри. 2020. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/ekonomichni-perevagi-vid-integratsii-v-ediniy-tsifroviy-rinok-es-nazvani-realni-tsi>.
3. Розпорядження КМУ від 17 січня 2018 р. №67-р «Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.
4. EU4Digital. Офіційний веб-сайт. URL: <https://eufordigital.eu/uk/discover-eu/the-eu4digital-initiative/>.

Канд. екон. наук Бондаренко Н. М., Буднік Д. К.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Протягом останнього десятиліття в Україні інтенсивно розвивається національна інформаційна інфраструктура, яка включає в себе обчислювальну та комунікаційну техніку, телекомунікаційні мережі, бази даних, інформаційні технології та аналітичні центри на різних рівнях. Ця інфраструктура спрямована на досягнення синергетичного ефекту для сприяння інноваційному розвитку економіки.

Цифрову економіку характеризують як інноваційну та динамічну, де використання передових інформаційно-комунікаційних технологій в усіх галузях економічної діяльності є важливим фактором. У цьому контексті можна говорити про потенціал цифрової економіки для підвищення ефективності та конкурентоспроможності сучасних підприємств.

Міжнародна організація OECD (Організація з економічного співробітництва і розвитку) ідентифікує три основні складові цифрової економіки [1-2]:

1. Інфраструктура, що забезпечує функціонування (апаратне забезпечення, програмне забезпечення, телекомунікаційні мережі тощо).
2. Електронний бізнес, або e-business (проведення господарських операцій та інших бізнес-процесів через комп'ютерні мережі).
3. Електронна комерція, або e-commerce (реалізація товарів через Інтернет).

Цифрова економіка пов'язана тісним зв'язком з «економікою на вимогу», де головний акцент робиться на отриманні доступу до товарів і послуг у той момент, коли вони потрібні, а не на їх прямій купівлі. Замовлення здійснюється онлайн, а виконання – офлайн. Переваги «економіки на вимогу» включають в себе: швидке отримання необхідного товару або послуги; зниження вартості для кінцевого споживача через відсутність посередників; спрощення процесу взаємодії між постачальниками товарів і послуг та користувачами.

Основна мета цифрової трансформації економіки полягає у забезпеченні доступу до послуг та інформації, які ґрунтуються на інформаційно-комунікаційних технологіях. Цифрову трансформацію слід розглядати як інструмент, який сприяє стимулюванню та розвитку інформаційної доступності у суспільстві, що

відіграє ключову роль у підвищенні продуктивності праці, економічного зростання та конкурентоспроможності національних підприємств, а також у створенні робочих місць та подоланні бідності та соціальних нерівностей.

Важливо відзначити, що українське розуміння поняття «цифрова трансформація економіки» суттєво відрізняється від загального (світового) в даний час. В нашій країні ця концепція переважно зосереджена на створенні нових сервісів, що базуються на зборі та аналізі даних з різних фізичних об'єктів. Вона не включає в себе аспекти кардинальної зміни виробничої системи, підходів до проектування, виробництва, збуту та експлуатації цих об'єктів, які передбачені в концепції Індустрії 4.0. [3].

Дослідження процесів цифровізації охоплює аналіз наступних напрямків:

1. Ефективне масштабування. Основні цифрові продукти та послуги мають мінімальні витрати на масштабування.

2. Індивідуалізація споживання. Цифрові технології сприяють створенню складних продуктів, які можуть адаптуватися до потреб кожного користувача.

3. Швидкість і динаміка. Цифрові процеси можуть прискорити діяльність, що випереджає традиційні процеси та знижує ризики помилок при управлінні складними системами.

4. Нематеріальний капітал. Програмне забезпечення та дані стають важливими джерелами створення вартості.

5. Трансформація простору. Цифрові ресурси можна легко зберігати та використовувати в будь-якому місці завдяки їхній нематеріальній природі.

6. Розширення прав та можливостей. Інтернет дозволяє користувачам створювати інновації та спільноти тим, що переносе інтелектуальні мережі з центру на периферію.

7. Платформи та екосистеми цифровізації. Розвиток багатосторонніх платформ із цифровими можливостями відображає зниження витрат на цифрову взаємодію.

Ці напрямки досліджень створюють основу для оцінки політики з метою забезпечення її відповідності цифровій ері.

Узагалі, в Україні існує потенціал для розвитку цифрової економіки, проте цей процес потребує вирішення внутрішніх проблем та активної підтримки з боку держави та бізнесу. Становлення цифрової економіки є одним із ключових

тенденцій у розвинених країнах, і Україна прагне активно інтегруватися у світове економічне співтовариство. Проте наразі Україна відстає від провідних країн світу за темпами цифровізації своєї економіки та не реалізує повністю свій потенціал у цьому напрямі.

Список використаних джерел:

1. Гулей А.І., Язлюк Б.О., Гулей С.А. Формування нової цифрової ери на межі реального та віртуального соціально-економічного простору взаємодії. *Український журнал прикладної економіки*. 2018. Т. 3. № 2. С. 17-26. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ujae_2019_4_1_3.
2. Карчева Г.Т., Огородня Д.В., Опенько В.А. Цифрова економіка та її вплив на розвиток національної та міжнародної економіки. *Фінансовий простір*. 2017. № 3. С. 13-21. URL: <https://fp.cibs.ubs.edu.ua/files/1703/17kgttme.pdf>.
3. Ляшенко В.І., Вишневський О.С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку: монографія. Київ, 2018. 252 с. URL: https://iie.org.ua/wp-content/uploads/monografiyi/2017/Lyashenko_Vishnevsky_2018.pdf.

Канд. екон. наук Бондаренко Н. М., Скрипник А. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПРОБЛЕМИ У ДОСЛІДЖЕННІ РОЛІ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Існує декілька різних поглядів на розвиток сучасної економіки. Прихильники концепції «нової економіки» стверджують, що швидке зростання цифрових інформаційних систем стало поштовхом для фундаментальної зміни в бік більш інтенсивного сталого розвитку завдяки підвищенню продуктивності праці. Науковці розходяться в питанні щодо визначення ролі цифрової економіки в історичній перспективі, адже її можна розглядати або як «нову економіку», або лише як новий ступінь розвитку економіки з точки зору її еволюційного становлення. Через наявність розбіжностей у сприйнятті поняття цифрової економіки, стає актуальним запитання, чи є доречним вивчати її через призму старих, вже виявлених наукою закономірностей. З одного боку, ми спостерігаємо фундаментальні трансформації інститутів та економічних структур, і це слугує для неокласиків обґрунтуванням їхньої концепції виникнення саме «нової економіки». Але з точки зору прихильників еволюційного підходу подальші дослідження мають концентруватися на вивченні саме еволюції та розвитку економіки, адже динамічна рівновага, «punctuated equilibria» [1], є сутністю економічного зростання.

За еволюційним підходом дослідження економіки має місце також і спільна «ко-еволюція» інформаційних систем разом із підприємствами.

Інша проблема пов'язана з зі складністю вимірювання впливу цифрової економіки. Стрімке зростання цифрової комерції та торгівлі за допомогою Інтернету стало можливим завдяки наявності доступу до комп'ютеру та мережі у багатьох верств населення у різних сферах життєдіяльності. Статистичні агентства США все ще вирішують проблему вимірювання масштабів змін ІТ-революції [2]. Однак зрозумілим є те, що цифрова технологія має позитивний вплив на здатність людей реагувати на кризи та долати їхні наслідки, тому необхідним є зосередитися на можливих кореляціях між стимулюванням цифрової економіки та наслідками в економічній сфері. Цифрові технології розширили можливості та стратегії реагування на пандемію та інші виклики в короткостроковій перспективі. У довгостроковій перспективі цифрові технології слугуватимуть технологічною основою для розвитку промисловості та споживання за допомогою Інтернету, а також комплексного розвитку виробництва та сфери послуг. Нові технології також можуть запропонувати можливості для подальшого зростання попиту та технологічних інновацій. Завдяки підтримці урядової «політики цифрової економіки» довгостроковий розвиток цифрової економіки показав позитивну тенденцію в Китаї [3].

Наступною проблемою у дослідженні цифрової економіки є неувага до впливів глобалізації. Дослідження, пов'язані з цифровою економікою в інформації, менеджменті та промисловості, проводилися та розвивалися на міжнародному рівні протягом останніх кількох років. Однак попередні дослідження на тему цифрової економіки зазвичай обмежувалися однією країною, однією сферою [4]. Отже, питання щодо засобів, методів та підходів до дослідження цифрової економіки наразі є актуальною темою для обговорення. Існують розбіжності у тому, чи варто виокремлювати цифрову економіку як нову економіку або слід вважати її продовженням історичного розвитку та еволюції економічних систем. Більше того, існують складності у вимірюванні впливів цифрової економіки. Проте на прикладі Китаю можна впевнитися в тому, що цифрові технології мають позитивний вплив на здатність людей долати кризи як у короткостроковій, так і в довгостроковій перспективі. Для подальших досліджень важливо розглядати

цифрову економіку також і в міжнародній перспективі, не обмежуючись лише однією країною або сферою.

Список використаних джерел:

1. Ernst, D. The evolution of a «digital» economy: research issues and policy challenges. *Economia e politica industriale*. 2001. №. 110. P. 127-138 URL: https://www.francoangeli.it/riviste/Scheda_rivista.aspx?IDArticolo=17153.
2. Brynjolfsson Erik, Kahin Brian Understanding the Digital Economy: Data, Tools, and Research MIT Press's Direct. 2000. URL: <https://doi.org/10.7551/mitpress/6986.001.0001>.
3. Jiang, X. Digital economy in the post-pandemic era. *Journal of Chinese Economic and Business Studies*. 2020. №. 18 (4). P. 333-339. <https://doi.org/10.1080/14765284.2020.1855066/>.
4. Purnomo Agung et al. Digital economy research: Thirty-five years insights of retrospective review. *Procedia Computer Science*. 2022. Vol. 197. P. 68-75 URL: <https://doi.org/10.1016/j.procs.2021.12.119>.

Вакуленко В. О., д-р екон. наук Джусов О. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ПРОЦЕСУ ДІДЖИТАЛІЗАЦІЇ
ДЕРЖАВНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ**

Сучасний світовий порядок зазнав великих змін з початком розбудови інформаційного суспільства. Сьогодні цифрові технології залучені майже до кожної сфери життя людей. Тому, діджиталізація державних послуг є неминучим процесом, а розширення використання цифрових технологій матиме суттєвий вплив на їхню якість та доступність. Перехід на онлайн-платформи та використання нових технологій відкриває нові можливості оптимізації процесів надання послуг, підвищення їхньої ефективності та зручності для громадян. Відомо, що українські ІТ-фахівці входять до п'ятірки найкращих ІТ-аутсорсерів світу, що свідчить про значний потенціал галузі.

В сьогоденних реаліях, технології стають трендом та вносять істотні зміни в наше суспільство, яке вже вийшло за рамки своєї розбудови та фактично вже стало цифровим. Цю актуальну досліджують багато хто з науковців, серед яких, в першу чергу, слід зазначити Бочарова Ю.Г., Чернегу О.Б., Кожухова Т.В. [1], Муленка В., Дячек О.Ю., Доценка А.В., [3], Разумей Г.О. [4], Охрименка Б.О. та багато інших. Така кількість досліджень свідчить про високу значимість теми, тому необхідно її вивчати більш глибоко.

В Україні термін «державні послуги» визначається як результат виконання державними органами своїх функцій та зобов'язань перед громадянами. Вони являють собою поєднання управлінських та адміністративних дій, спрямованих на задоволення потреб населення та забезпечення реалізації їхніх прав і обов'язків.

Аналізуючи вітчизняну практику, слід зазначити, що початок впровадження електронного врядування припав ще на 2003 рік. Тоді було розпочато реалізацію інформаційної системи «Електронний уряд». В 2010 році було прийнято Концепцію розвитку електронного врядування, але на жаль ці кроки не принесли суттєвих змін в розвиток діджиталізації державних послуг. І тільки коли у 2018-2020 роках була прийнята Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України та план заходів щодо її реалізації, в справі розвитку цифровізації нашої держави відбувся якісний перелом.

Концепцією було визначено такі напрямки розвитку цифровізації [4]:

- подолання цифрового розриву шляхом розвитку цифрових інфраструктур;
- розвиток цифрових компетенцій; впровадження концепції цифрових робочих місць;
- цифровізація реального сектору економіки (розвиток Індустрії 4.0);
- реалізація проектів цифрових трансформацій;
- громадська безпека;
- освіта;
- сфера охорони здоров'я;
- туризм;
- електронна демократія;
- екологія та охорона навколишнього середовища;
- життєдіяльність міст (побудова smart-city);
- безготівкові розрахунки;
- гармонізація з європейськими та світовими науковими ініціативами;
- державне управління.

У 2019 році було створено Міністерство цифрової трансформації України, яке мало відповідати за розробку та впровадження цифрової політики в державі. Саме це стало поштовхом до подальшого розвитку України в сфері цифровізації.

Це міністерство і сьогодні відповідає за подальший розвиток діджиталізації в публічному управлінні.

Оскільки Україна все ще знаходиться на етапі адаптування до технологічних і суспільних потреб, у нас є всі підстави вивчати досвід провідних країн світу. У (табл.1) зображена динаміка індексу цифрової економіки та суспільства в країнах Європейського Союзу.

Таблиця 1

Динаміка індексу цифрової економіки та суспільства в країнах Європейського Союзу

Країни	DESI								
	2015 р.			2020 р.			Δ		
	індекс	місце	GAP	індекс	місце	GAP	індекс	місце	GAP
Європейський Союз	38,9	-	61,1	52,6	-	47,4	13,7	-	-13,7
Фінляндія	56,7	1	43,3	72,3	1	27,7	15,6	0	-15,6
Швеція	55,1	3	44,9	69,7	2	30,3	14,6	1	-14,6
Данія	57,1	2	42,9	69,2	3	30,8	12,1	-1	-12,1
Нідерланди	51,2	4	48,8	67,6	4	32,4	16,4	0	-16,4
Мальта	46,5	6	53,5	62,7	5	37,3	16,2	1	-16,2
Ірландія	43,2	10	56,8	6,8	6	38,2	18,6	4	-18,6
Естонія	48,7	5	51,3	61,1	7	38,9	12,4	-2	-12,4
Велика Британія	45,7	7	54,3	60,4	8	39,6	14,7	-1	-14,7
Бельгія	42,9	9	57,1	58,8	10	41,2	15,9	-1	-15,9
Люксембург	44,7	8	55,3	57,9	9	42,1	13,2	-1	-13,2

Джерело: [1].

Доцільність вивчення досвіду країн, що є лідерами у цифровізації державних послуг пояснюється такими факторами:

1. Країни-лідери у сфері діджиталізації держпослуг напрацювали чимало корисних підходів, методик та технологічних рішень, які можна адаптувати до місцевих реалій.

2. Впровадження перевірених часом та ефективних рішень з діджиталізації державних послуг, якими задоволені громадяни інших країн, сприяє більшій довірі суспільства.

3. Ретельне вивчення та імплементація кращого міжнародного досвіду в діджиталізації державних послуг дозволе скоротити витрати. Серед країн із

найвищим рівнем розвитку діджиталізації у сфері державних послуг необхідно відмітити Естонію, Велику Британію, Іспанію, Данію, Фінляндію та Латвію. Ці країни цікаві своїм шляхом впровадження та розвитку цифровізації.

Естонія вважається однією з найбільш діджиталізованих країн світу. Як показав досвід цієї країни, 99% державних послуг можна отримати в онлайн-форматі. Там створено єдину платформу державних послуг, через яку громадяни можуть звертатися до будь-якої установи, підписувати документи цифровим підписом, сплачувати податки тощо. Естонія інвестує значні кошти у розвиток штучного інтелекту для оптимізації державного управління. Країна змогла досягти істотної економії ресурсів, посилити прозорість, полегшити взаємодію громадян і бізнесу з державою, та стати привабливим інвестиційним майданчиком завдяки повній цифровізації державного сектору.

Великобританія також активно впроваджує цифрові технології в державний сектор. Наприклад, штучний інтелект використовуються для оброблення податкових декларацій, а інтелектуальні алгоритми допомагають спрощувати адміністративні процеси. В Великій Британії переведення державних послуг у цифровий формат посприяло економії коштів, поліпшенню послуг для громадян та розширенню аналітичних можливостей держави.

В грудні 2023 року Україна, Великобританія та Естонія підписали меморандум про цифрове співробітництво. «Головна мета меморандуму – знайти спільні цифрові рішення, щоб подолати сучасні виклики. У фокусі знаходиться штучний інтелект і відкриті дані...» – розповів Михайло Федоров, віце прем'єр-міністр, міністр цифрової трансформації України. Угода дасть можливість швидко й ефективно обмінюватися досвідом та реалізовувати спільні діджитал-проекти. Таким чином, ми зможемо поділитись вітчизняним досвідом та отримати цінну допомогу від країн-партнерів.

Звичайно, процес діджиталізації державних послуг має свої виклики та ризики. Це і проблеми кібербезпеки, і питання захисту персональних даних, і технологічна неосвіченість частини громадян. Проте досвід багатьох країн світу демонструє, що ці проблеми цілком вирішувані. Діджиталізація відкриває нові можливості для підвищення якості та доступності державних послуг. Це економічно ефективний процес, який за рахунок автоматизації та штучного інтелекту дозволяє спростити

взаємодію громадян та держави. Досвід провідних країн демонструє величезний потенціал діджиталізації в державному секторі. Проте важливо вирішувати супутні виклики щодо захисту даних та цифрової грамотності населення, а для цього буде корисно використати досвід країн-партнерів, а саме Естонії та Великої Британії.

Список використаних джерел:

1. Бочарова, Ю. Г., Чернега, О. Б., & Кожухова, Т. В. (2021). Діджиталізація та цифрові трансформації в ЄС. *Вісник студентського наукового товариства ДонНУЕТ*, № 2 (42). С. 6-19. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2021.2.1>.
2. DESI by components. URL: <https://digital-agenda-data.eu/charts/desicomponents#chart=%22indicator%22:%22desi%22,%22breakdown-group>.
3. Дячек О.Ю., Доценко А.В., Цифрові інструменти як один з факторів бізнес-дослідження підприємств: матеріали Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих учених «Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку та шляхи їх подолання», 23-24 квітня 2021 року, м. Харків: Видавництво ХНУ імені В.Н. Каразіна. 2021. С. 380-383.
4. Разумей Г.Ю., Разумей М.М. (2020). Діджиталізація публічного управління як складник цифрової трансформації України. *Публічне адміністрування та митне адміністрування*. № 2 (25), С. 139-145. <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2020/2/27.pdf>.
5. Положення про Міністерство цифрової трансформації України : Постанова Кабінету Міністрів України від 18.09.2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF>.
6. Офіційний веб-сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/>.
7. Газета «День» Україна, Британія та Естонія уклали меморандум про розвиток цифровізації 13 грудня, 18:56 URL: <https://day.kyiv.ua/news/131223-ukrayina-brytaniya-ta-estoniya-uklaly-memorandum-pro-rozvytok-tsifrovizatsiyi>.
8. Охріменко Б.О. Розвиток діджиталізації в країнах ЄС та Україні. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2021. № 1 (17). С. 40-48.

Канд. екон. наук Волкова В. В., Комисарик Є. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МОДЕЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Сучасні підприємства стикаються з постійними викликами та змінами в конкурентному середовищі. З урахуванням динамічності ринку та посиленої конкуренції, необхідність ефективного управління підприємством в умовах конкурентного середовища стає більш актуальною. Саме тому обрана тема виправдовує свою значущість і потребує глибокого аналізу.

Конкурентоспроможність та стійкість виступають тим потенціалом, який дає можливість підприємству не тільки функціонувати на певному ринку, але й залишатися високопродуктивним і забезпечувати тривалий та стабільний успіх підприємства у майбутньому.

Конкурентоспроможність підприємства – це здатність підприємства ефективно конкурувати на ринку з іншими учасниками, забезпечуючи вигоди для своїх клієнтів і відповідаючи їхнім потребам і очікуванням. Це означає, що підприємство має переваги в порівнянні з конкурентами, такі як висока якість продукції або послуг, ефективність виробничих процесів, інновації, гнучкість у відповіді на зміни на ринку, а також ефективне маркетингове та стратегічне планування. Конкурентоспроможність дозволяє підприємству залишатися життєздатним і успішним у довгостроковій перспективі, привертаючи нових клієнтів і забезпечуючи збереження і розширення свого ринкового позиціонування.

Стійкість підприємства – це його здатність успішно функціонувати і пристосовуватися до змін у внутрішньому та зовнішньому середовищі протягом тривалого періоду часу. Це означає, що підприємство може ефективно вирішувати виклики, зберігати стабільність та продовжувати свою діяльність незалежно від наявних і потенційних негативних чинників, таких як економічні кризи, зміни в ринкових умовах, конкуренція, технологічні зміни та інші фактори.

З урахуванням вищезначеного, можна запропонувати такі задачі моделювання діяльності підприємства у конкурентному середовищі:

1. Задача діагностики конкурентного середовища здійснюється на основі аналізу та оцінки ключових аспектів зовнішнього оточення, які впливають на діяльність та конкурентоспроможність підприємства. Вказана діагностика передбачає:

- вивчення ринкових тенденцій, обсягу та динаміки попиту, поведінки конкурентів, їхніх стратегій, цінових політик, маркетингових заходів та інших аспектів, що стосуються ринку;

- визначення основних конкурентів на ринку, їхніх сильних та слабких сторін, стратегій, унікальних пропозицій і продуктів, а також можливих загроз для підприємства;

- виявлення внутрішніх сильних та слабких сторін підприємства, а також зовнішніх можливостей і загроз, що дозволить визначити стратегічні напрямки розвитку;

– розуміння та оцінка структури конкурентного середовища у відповідній галузі, включаючи концентрацію ринку, бар'єри для входу нових учасників, ступінь конкуренції тощо;

– врахування зовнішніх економічних, політичних, соціокультурних та технологічних факторів, які можуть впливати на ринок та діяльність підприємства;

– урахування та аналіз тенденцій розвитку ринку та конкурентного середовища, а також прогнозування можливих змін, які можуть відбутися.

2. Задача визначення конкурентоспроможного потенціалу підприємства передбачає аналіз та оцінку його здатності конкурувати на ринку та забезпечувати стабільний та успішний розвиток в умовах конкурентного середовища. При визначенні конкурентоспроможного потенціалу підприємства враховується: рівень якості продукції або послуг; ступінь інноваційності продукції, технологій, процесів та стратегій підприємства; ефективність маркетингових стратегій; фінансовий стан підприємства; ефективність та надійність ланцюжка постачання підприємства; кваліфікація, мотивація та ефективність персоналу підприємства.

3. Задача класифікації підприємств-замовників визначає критерії класифікації замовників на основі аналізу клієнтської бази підприємства, виділення ключових сегментів замовників на основі їх потреб, обсягу замовлень, ступеня впливу на прибуток підприємства, дотримання договірних умов тощо.

4. Задача оцінки та вибору постачальника в системі управління матеріальними ресурсами підприємства призначена для упорядкування відносин з постачальниками ресурсів на основі використання експертних оцінок їх спроможності задовольнити вимоги та умови підприємства.

Систематичний аналіз конкурентного середовища, оцінка потенціалу, класифікація замовників, ефективне управління постачальниками та оптимізація управління запасами сприяють покращенню стратегічних рішень та забезпечують підприємству можливість ефективно адаптуватися до змін на ринку.

Список використаних джерел:

1. Лупак Р., Васильців Т. Конкурентоспроможність підприємства: навч. посіб. Львів: Вид-во Львів. торг.-екон. ун-ту, 2016. 484 с.
2. Розумей С. Оцінювання стану конкуренції на ринку жиролійної продукції України. Економічний аналіз. 2019. Т. 29, № 2. С. 89-91.
3. Конкурентоспроможність підприємства: оцінка рівня та напрями підвищення: монографія / ред. О. Янкового. Одеса: Атлант, 2019. 471 с.

Канд. екон. наук Гвініашвілі Т. З., Філіппова В. Ю.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНІ ТРЕНДИ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ І СУСПІЛЬСТВА

Процеси цифровізації докорінно змінюють економіку та наше суспільство. Це стимулює своєю чергою підприємницькі інновації, продуктивність і регіональне економічне зростання, а також має наслідки для зростання ринку праці та участі в політичному житті та висуває нові вимоги до освіти та навчання, а також у сфері інформаційних та комунікаційних технологій. Цифрова економіка являє собою систему економічних відносин, опосередковану технологічними досягненнями. У найближчому майбутньому, на думку деяких аналітиків, компанії з високим рівнем цифровізації займуть провідні позиції на світовому та національному ринках. Сьогодні ряд прогресивних компаній широко впроваджують цифрові інструменти в різні галузі економіки, інвестуючи гроші в будівництво центрів обробки даних і впровадження систем зберігання даних для бізнесу і клієнтів. Мається на увазі, що цифрові інструменти можуть дозволити поєднати виробництво з індивідуальністю, скоротити період від розробки інноваційної ідеї до продажу готової продукції та надати можливість досягти ефективної кастомізації під вимоги споживача.

Економіка завжди була в певному сенсі цифровим простором: економічна термінологія пов'язана з цифрами, і лише за допомогою цифр можна показати результати ведення бізнесу. Хоча в економіці використовується досить багато термінів, таких як прибуток, збиток, дохід, витрати, база оподаткування, зростання (зменшення) інфляції, обсяг ВВП та багато інших, ці терміни мають сенс, лише якщо вони мають числове вираження. Будь-які цифрові дані обробляються та документуються. Отримані результати використовуються для розробки та затвердження економічної політики країни. Якщо ця політика успішно реалізується, фінанси та економіка держави розвиваються.

Сучасний етап розвитку цифрових комунікаційних систем характеризується формуванням прогресивного інформаційного середовища, яке базується на використанні цифрових валют, переході економічних зв'язків на віртуальну

основу, падінні попиту на транспортну інфраструктуру, скороченні витрат бізнесу та зникнення традиційних ринків. Це все відбувається завдяки процесам цифровізації економіки. Процвітаюча цифрова економіка заохочує інновації та підприємництво. Стартапи та малі підприємства можуть використовувати цифрові платформи для охоплення ширшої аудиторії, доступу до фінансування та масштабування своєї діяльності. Це, своєю чергою, створює динамічну екосистему, яка стимулює економічну диверсифікацію та створення робочих місць, знижуючи рівень безробіття та сприяючи соціально-економічному розвитку. Цифровізація виступає однією з головних перспектив розвитку української економіки, заохочуючи бізнес та громадськість використовувати інформаційно-комунікаційні технології як більш ефективні, якісні, та швидкі. Попри воєнний стан, цифрова трансформація України та розвиток її цифрової економіки продовжується та розвивається.

У контексті цифровізації економіки було виявлено, що підприємства повинні інвестувати значні кошти в розробку та створення цифрових платформ, а співпраця, інтеграція, кібербезпека, цифрова компетентність та розвиток необхідних цифрових навичок повинні стати актуальними сферами для управління бізнесом. Всесвітній економічний форум прогнозує, що протягом наступних 10 років бізнес-моделі, побудовані на цифрових платформах, складатимуть 70% усієї нової створеної вартості. Це доводить, що цифрова економіка стрімко розвивається та формує спосіб життя, роботи та взаємодії людей. Такий прогноз свідчить про те, що цифрова трансформація насправді впливає на всі сфери економіки і суспільства.

Цифрові платформи відкривають нові можливості для підприємств у всіх галузях, дозволяючи їм ефективніше використовувати дані, взаємодіяти з клієнтами та партнерами, а також прискорювати інновації. Це також може мати значний вплив на робочі місця та навички, які необхідні для успішного функціонування у цифровому світі. Отже, для компаній інвестування в цифрові технології та розвиток цифрових стратегій стає все більш важливим для забезпечення конкурентоспроможності та успіху в майбутньому.

Список використаних джерел:

1. Гавриленко Н.Г., Тарасенко І.О. Сучасні тенденції цифровізації економіки: проблеми та перспективи розвитку. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». Серія: «Економічні науки». 2021. № 3 (47), Т. 1. С. 36-46.

2. Гринько Т.В., Єрмакова Г.В. Сутність інноваційної активності підприємства та її оцінка. *Бізнес Інформ*. 2011. № 11 (406). С. 62-64.
3. Гринько Т.В., Гвініашвілі Т.З., Кириченко А.С. Стратегічні підходи до управління маркетинговими комунікаціями на підприємстві. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.4>.
4. Гринько, Т., Гвініашвілі, Т., Каліберда, М. Стратегічне управління підприємством в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-71>
5. Котелевець Д.О. Тенденції розвитку цифрової економіки в Україні. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2022. № 5. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-5-03-01>
6. Litvishko O., Barnash A., Sibirko N., Kuzmina A. Digital tools in post-pandemic education: useful lessons. In: Guda, A. (eds) *Networked Control Systems for Connected and Automated Vehicles*. NN. Lecture Notes in Networks and Systems. 2022. 509 p.
7. Nambisan S., Lyytinen K., Majchrzak A., Song M. Digital innovation management: reinventing innovation management research in a digital world. *MIS Quarterly*. 2017. № 41 (1). P. 223-238.

Д-р екон. наук Гринько Т. В., Малькова О. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІНСТРУМЕНТИ ЗБУТОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ

У сучасному динамічному бізнес-середовищі важливо не лише зберігати стійкість та конкурентоспроможність, але й постійно вдосконалювати стратегії управління для досягнення максимальної ефективності. Одним із важливих аспектів є управління збутовою діяльністю підприємства, де використання інноваційних інструментів може визначити успіх на ринку. Сучасні науковці виокремлюють такі інструменти збуту продукції, як: фірмові точки продажу, посилкова торгівля та електронна торгівля, персональні продажі (рис. 1) та інші.

Зокрема, розглядаючи фірмові точки продажу, можна відзначити, що вони, хоча і не такі поширені серед промислових підприємств, проте можуть створювати унікальне споживче враження. Цей інструмент може бути менш ефективним для оптових покупців через обмеженість географічного охоплення та обмежені можливості для укладання угод про постачання. Щодо посилкової торгівлі, вона може виявитися високоризикованою, оскільки важко передбачити реакцію споживача на пропоновану продукцію, що може значно збільшити витрати на здійснення збутової діяльності.

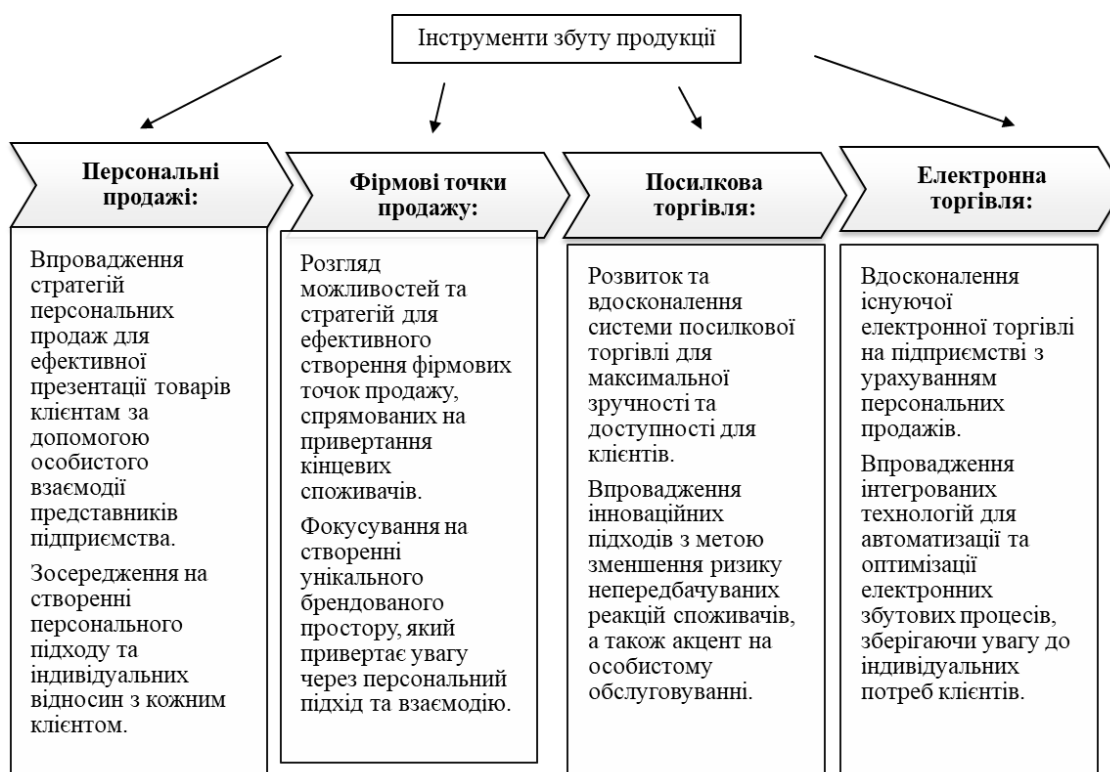

Рис. 1. Інструменти збуту продукції

Складено авторами на основі [1]

Електронна торгівля, з урахуванням інформатизації суспільства, є необхідним інструментом. Це дозволяє зберегти час як для споживачів, так і для продавців, і водночас охопити значну територію за географічним принципом. Однак існує ризик відмови покупця від сплати за товар, а також цей інструмент вимагає значних витрат на рекламу та комунікаційні заходи [2].

Персональні продажі – це неповторна можливість безпосередньо представити товар потенційному клієнту через взаємодію з представниками підприємства. Унікальність цього інструменту полягає в тому, що він ґрунтується на особистих відносинах, де важлива роль відводиться взаємодії один на один, а не безособовим масовим комунікаціям. Відзначається тим, що персональні продажі враховують індивідуальні особливості, протилежно до інструментів прямого маркетингу, де наголошується на неперсональних засобах комунікації для стимулювання відгуків.

Основним аспектом, що визначає унікальність персональних продажів, є безпосереднє спрямування інформації до кожного конкретного клієнта, і, відповідно, виникнення миттєвого зворотного зв'язку. Ця властивість дозволяє негайно

адаптувати стратегію збуту продукції в процесі взаємодії, змінюючи цілі та підходи [1]. Аналіз та поєднання цих інструментів збуту можуть стати ключовими факторами для досягнення максимізації ефекту та унікальності в управлінні збутовою діяльністю підприємства, враховуючи ризики та можливості кожного з них [2].

Кожне сучасне підприємство, що має тільки фізичну присутність на ринку, має розвиватися за допомогою цифрових інструментів електронної торгівлі, зокрема продажі через мережу Інтернет. З метою впровадження цього підходу рекомендується створення власного веб-сайту, де споживачам буде доступний повний асортимент продукції та можливість здійснення замовлень в режимі онлайн [3]. Насьогодні, маючи власний веб-сайт, бізнес стає не просто візиткою у просторі Інтернету, але й має можливість представити себе та свої товари або послуги в онлайн-середовищі. Проте, для досягнення стабільних прибутків, необхідно активно використовувати інші ефективні канали збуту. Один з таких інструментів – соціальні медіа, тобто: Instagram, Tik Tok, Facebook та інші, які вже давно стали необхідним елементом успішної бізнес-стратегії.

Спілкування зі споживачами через платформи соціальних мереж дозволяє ефективно відображати бренд, будувати його імідж, ідентифікувати потреби цільової аудиторії та реагувати на них. Правильно налаштовані соціальні медіа можуть стати майданчиком для ефективного просування товарів та послуг, а також забезпечити можливість здійснювати продажі кінцевому споживачу.

Ефективність стратегії просування товарів та послуг у соціальних мережах полягає у розробці контенту, який викликає інтерес та саморозповсюдження серед користувачів, незалежно від участі організатора. Загальноприйнятою думкою є те, що повідомлення, розміщені в соціальних мережах, збуджують більше довіри у потенційних споживачів товарів чи послуг. Це означає, що споживачі віддають перевагу рекламним повідомленням, які походять від знайомих або навіть незнайомих осіб, вважаючи, що вони не пов'язані з рекламодавцем. За допомогою просування у соціальних мережах можна впливати на цільову аудиторію, визначати місця її найбільш активної присутності та обирати відповідні методи взаємодії, уникаючи взаємодії з тими, хто не зацікавлений у відповідній рекламі [4, с. 39].

Отже, зростання кількості Інтернет-користувачів визначає нові форми діяльності та робить їх ключовим сегментом для бізнесу. Використання Інтернету

у комунікаціях та маркетингу стає необхідністю для підприємств, які прагнуть до успішного розвитку в цифровому середовищі.

Щодо сфери соціальних мереж, її доцільно використовувати в ситуаціях, де важлива активна взаємодія та залучення аудиторії, наприклад, під час запуску нового продукту чи кампанії. Вона може стати ефективним інструментом для побудови бренду та взаємодії з клієнтами через обговорення, відгуки та взаємодію аудиторії.

Список використаних джерел:

1. Грінченко К.В. Особисті продажі інструмент просування в системі інтегрованих маркетингових комунікацій. *Інженерний вісник ДоНУ: Електронний журнал*. 2013. № 1. URL: <http://www.ivdon.ru/magazine/archive/n1y2013/1503>.
2. Олефіренко О.М. Теоретичні основи визначення інструментів та каналів збуту продукції промислових підприємств. *«Ефективна економіка»*. 2016. № 2. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5848>.
3. Коваль О.С. Напрями удосконалення управління збутовою діяльністю підприємства 2022. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/12/43.pdf>.
4. Башинська І.О. Маркетингові комунікації підприємства у соціальних мережах. *Економічні науки*. Серія: Економіка та менеджмент: зб. 2012. Вип. 9 (34). Ч. 1. С. 36-41.
5. Гринько, Т., Гвініашвілі, Т., Сотула, В.В. Особливості управління збутовою діяльністю підприємства в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2023. № 51. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-51-8>.
6. Гринько Т.В. Інноваційний розвиток збутової сфери машинобудівного підприємства. *Економічна кібернетика: Міжнародний науковий журнал*. 2010. № 4-6 (64-66). С. 67-73.

Д-р екон. наук Іванов Р. В., Башара О. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПЕРЕВАГИ ТА ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Впровадження цифрових технологій в практику бухгалтерського обліку є актуальною темою в сучасному бізнесі. Ця інновація має вплив методологічні аспекти організації обліку та обробки облікової інформації, так і на інформаційні та технологічні аспекти. Адже цифрові технології в обліку включають в себе широкий спектр інструментів та рішень, таких як програмне забезпечення для обліку та фінансового аналізу, хмарні технології для зберігання та обробки даних, автоматизовані системи для оптимізації процесів обліку, електронні платіжні системи тощо [3]. До основних переваг цифрових технологій в бухгалтерському

обліку належать: точність; зручний доступ; зменшення витрат [2]. Не дивлячись на ряд переваг цифрових технологій, вони в свою чергу мають також і проблеми в розвитку (табл. 1).

Таблиця 1

Переваги та недоліки використання засобів цифровізації у бухгалтерському обліку [1]

Переваги	Недоліки
Скорочення документообігу	Заміна капітальних витрат на операційні
Автоматизація процесів ведення бухгалтерського обліку	Зміна організації бухгалтерського обліку під форму власності компанії
Можливість дистанційної роботи	Висока вартість впровадження та підтримки цифрових технологій в обліку
Зниження собівартості виробництва	Необхідність навчання персоналу та постійного підвищення кваліфікації бухгалтерів

Впровадження цифрових технологій несе за собою низку ризиків в сфері бухгалтерського обліку, а саме [4]:

- 1) ризики використання технології блокчейн;
- 2) ризики, пов'язані зі стійкістю роботи Інтернету;
- 3) ризики щодо застосування штучного інтелекту;
- 4) ризики, які пов'язані із застосуванням розподільних та хмарних обчислень.

При цьому для мінімізації ризиків та проблем цифрових технологій в обліку можна вжити наступні заходи:

- 1) навчання персоналу;
- 2) створення резервних копій;
- 3) співпраця з постачальниками;
- 4) захист даних;
- 5) стратегічне планування.

Таким чином, у світі бухгалтерського обліку розвиток цифрових технологій має як переваги так і проблеми, які потребують уважного аналізу та управління. Важливо збалансовувати переваги та ризики технологій, ретельно аналізувати їх вплив і вживати заходи для мінімізації негативних наслідків. За допомогою правильних підходів, цифрові технології можуть стати сильним інструментом для вдосконалення процесів обліку та забезпечення успішної діяльності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Волот С.Р. Використання цифрових технологій в автоматизації обліку сучасних підприємств України. Наук.-практ. інтернет-конф., м. Тернопіль, 20 листоп. 2017 р. Тернопіль: ТНЕУ. 2017. С. 188-189.
2. Ратинський В. Інформаційні технології в бухгалтерському обліку : перспективи та проблеми. *Економіка*. 2021. № 4 (1). С. 17-20.
3. Мазіна О.І., Олійник В.С., Рогозний С.А. Цифровізація як найважливіший інструмент розвитку системи обліку та звітності. *Інтернаука. Серія: Економічні науки*. 2020. № 5 (37), Т. 2. С. 59-66.
4. Яковицький І.Л. Технологія «хмарних обчислень» як інструмент створення інформаційної інфраструктури управління. *Комунальне господарство міст. Сер.: Економічні науки*. 2012. Вип. 102. С. 320-327.

Д-р екон. наук Іванов Р. В., Гайворонський І. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ОПТИМІЗАЦІЯ ЛОГІСТИЧНОЇ СИСТЕМИ ПІДПРИЄМСТВА
В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ**

У цифрову епоху цифрові технології кардинально трансформують спосіб функціонування логістичних систем підприємств, що робить оптимізацію логістичних процесів ключовою складовою їх конкурентоспроможності. Разом з розвитком цифрових технологій стає надзвичайно важливим проведення аналізу сучасного стану логістичної системи, щоб докладно розглянути всі ключові етапи логістичного ланцюжка, чітко визначити сильні та слабкі сторони, і точно виявити проблеми, які потребують негайної оптимізації та удосконалення. Окрім того, цифрові технології дозволяють ефективно впроваджувати нові стратегії та методи управління логістичними процесами, що сприяє зростанню конкурентоспроможності та стійкості бізнесу в умовах постійних змін на ринку [1].

Впровадження цифрових технологій у логістичні процеси приносить безліч переваг, включаючи автоматизацію рутинних операцій, збільшення точності та швидкості виконання завдань, а також підвищення ефективності використання ресурсів. Прогресивні системи аналізу даних дозволяють виявляти тенденції та прогнозувати попит, що дозволяє компаніям приймати більш обґрунтовані рішення щодо планування виробництва та постачання. Використання інтернету

речей дозволяє збирати великі обсяги даних зі сенсорів, що допомагає в реальному часі відстежувати рух товарів та контролювати умови їх зберігання та транспортування.

У сучасних умовах аналітика даних відіграє навіть більш значущу роль у вдосконаленні ефективності логістичної системи, забезпечуючи компаніям можливість реагувати на зміни на ринку та внутрішні фактори швидко та ефективно. Ці технології допомагають автоматизувати рутинні завдання та забезпечують більш точне та ефективне управління всіма аспектами логістики [2]. Цифрові стратегії стають не лише необхідним, але й ключовим компонентом стратегічного планування логістичних процесів у сучасному цифровому середовищі.

Це означає, що стратегії повинні бути не лише ефективними, але й пристосованими до нових технологій, вимог ринку та змін у споживчих уподобаннях. Швидка реакція на зміни та вміння використовувати нові можливості дозволяють компаніям зберігати конкурентну перевагу і забезпечувати стабільний ріст у цифровому середовищі.

При цьому процес впровадження нових технологій та оптимізованих підходів потребує належної підготовки персоналу та систематичного моніторингу ефективності змін. Це допомагає забезпечити успішну інтеграцію нових рішень та максимізувати їх вплив на бізнес [3].

Оптимізація логістичної системи в сучасному світі є однією з найбільш вагомих стратегічних метою для підприємств у контексті постійної цифрової трансформації. Ця стратегічна мета не лише сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств, але й відкриває широкі можливості для здійснення перехідних та інноваційних кроків. Сучасна логістика стикається з необхідністю постійного вдосконалення та адаптації до швидкозмінюючихся технологічних та виробничих стандартів, що стає критичним чинником успіху. Розвиток оптимізованих логістичних систем у майбутньому залишається дуже перспективним, оскільки передбачається впровадження ще більш ефективних та інноваційних підходів для досягнення максимальної продуктивності та високого рівня клієнтського задоволення. Крім того, оптимізація логістики вимагає глибокого аналізу та розуміння ланцюгів поставок, а також здатності швидко реагувати на

зміни ринкових умов та потреб клієнтів. Таким чином, успішна оптимізація логістичної системи стає ключовим фактором не лише для зростання окремих підприємств, але й для розвитку цілих галузей та економіки в цілому.

Список використаних джерел:

1. Ivanov, R., Sherstennikov, Y., Porokhnya, V., Grynko, T. (2021). Mathematical model for imitation of management of the enterprise's logistical system. *SHS Web of Conferences*, 107, 10004.
2. Ivanov, R.V., Sherstennikov, Y.V., Porokhnya, V.M., Grynko, T.V. (2021). Modelling the logistics system of an enterprise producing two type of goods. *M3E2-MLPEED*, 235-254.
3. Федорова Ю., Проценко К., Слєпцов О., Азарова М. Підготовка управлінського персоналу в умовах цифровізації. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія Економіка. 2022. № 14 (28). [https://doi.org/10.33296/2707-0654-14\(28\)-14](https://doi.org/10.33296/2707-0654-14(28)-14).

Клименко А. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Цифрова економіка – діяльність по створенню, поширенню та використанню цифрових технологій і пов'язаних з ними продуктів і послуг [1]. Ця економічна діяльність займає ключову роль у таких аспектах суспільства як: зростання популярності інтернету, інновація техніки та науки, а також безліч можливостей для розвитку безпосередньо суспільства та економіки. Що дає підприємствам перехід до цифрової економіки? Це робить інформацію доступною з будь-якої точки планети, а також значно підвищує продуктивність. Але завжди є недоліки та проблеми і цифрова економіка не виключення. Тому у тезах нижче я хочу розкрити основні сучасні проблеми розвитку цифрової економіки. Адже кожен із нас стикався із цими проблемами у повсякденному житті. Наприклад, конфіденційність даних, кібербезпека, стабільне зростання економіки та соціального розвитку.

Кібербезпека – це процес застосування заходів безпеки з метою забезпечення конфіденційності, цілісності та доступності даних [1]. Кібербезпека забезпечує захист ресурсів (інформація, комп'ютери, сервери, підприємства, приватні особи). Загрози, що виникають при роботі в Інтернеті: для апаратної частини

комп'ютера; для програмної частини комп'ютера; для даних користувача; для людини. Приклад: на сьогоднішній день більша частина всіх даних знаходиться в хмарному середовищі, в Інтернеті, тому їх захист необхідний від різноманітних атак, адже за статистикою 2023 року кількість кібератак зросла на 40%, що призвело до масових крадіжок даних та колосальних втрат для компанії та клієнтів.

Цифрові монополії та антитрастові питання стали центральними темами в обговоренні в останні роки, особливо у зв'язку зі зростанням впливу технологічних гігантів, таких як Google, Facebook, Amazon, Apple і інших. Ці всі компанії контролюють значну частину цифрового ринку, завдяки своїм позиціям вони активно просувають свої продукти, що значно шкодить конкурентам. Приклад: Google має позицію основної та найпопулярнішої пошукової системи в Інтернеті, це значно збільшує його конкурентоспроможність, що не дає набирати популярність іншим пошуковим системам. Facebook є однією з провідних соціальних мереж у світі, яка дає широкий спектр просування власних брендів та продуктів, що значно допомагає збільшити кількість потенційних клієнтів та замовлень. Amazon – найкрупніша компанія електронної комерції, що має можливість висувати власні товари уперед інших, перекриваючи потенційних конкурентів.

Цифрова нерівність – це нерівність у доступі до різноманітних можливостей, тобто в економічній, соціальній, культурній, освітній галузях, які поглиблюються в результаті нерівного доступу до комп'ютерних технологій [1]. Цифрова нерівність може поглиблювати існуючі соціальні та економічні нерівності, оскільки вона ставить під загрозу можливості розвитку та доступ до ресурсів для менш забезпечених соціальних груп. Вплив цифрової нерівності на освіту та розвиток. Обмежений доступ до цифрових ресурсів може ускладнити процес навчання та розвитку, що веде до збільшення відстані між освіченими та менш освіченими соціальними групами. Приклад: учні з окупованих регіонів, де відсутня критична інфраструктура, Інтернет та зв'язок можуть мати обмежений доступ до онлайн-освіти та інтерактивних навчальних ресурсів.

Список використаних джерел:

1. Олешко Т.І., Касьянова Н.В., Смерічевський С.Ф. та ін. Цифрова економіка : підручник. Київ: НАУ, 2022. 200 с.

Климчук Л. Д., канд. екон. наук Бондаренко Н. М.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Розвиток цифрових технологій в Україні відіграє важливу роль у сприянні економічному та соціальному розвитку країни шляхом використання економічного та інноваційного потенціалу країни, впливу на різні сектори діяльності та міжнародну конкурентоспроможність країни. В міжнародній практиці виділяють такі основні складові цифрової економіки: ринкова інфраструктура; електронний бізнес; електронна комерція.

Третя хвиля глобалізації та четверта промислова революція базуються на цифровій економіці. Цифрова економіка характеризується асоціацією з економікою на вимогу, в якій товари та послуги не продаються, а отримуються за потреби.

Крім того, цифрова епоха змінює не тільки підхід до ведення бізнесу, а й вимоги щодо за стосунку інформаційних продуктів у маркетингу, в управлінні продажами і сервісом, телефонії, документообігу, системі управління персоналом, бухгалтерському обліку та інших корпоративних додатках. Найбільший застосунок на сьогодні мають такі інноваційні цифрові технології, як: VideoTech, NanoTech, RealTech, FipTech, LegalTech, InsurTech та GovTech [1].

Зрештою, цифрові технології (блокчейн, цифровий маркетинг, CRM та BPM, грід-технології, цифрове страхування та електронні дослідження) мають важливе значення для ефективності української економіки та стають основою для продуктових і виробничих стратегій у деяких секторах. Їхній трансформаційний потенціал змінює традиційні бізнес-моделі та виробничі ланцюги, а також сприяє появі нових продуктів та інновацій.

Також на сьогодні залишається актуальним і питання забезпечення цифрового дивіденду для всіх громадян, вирішення якого залежить від державного стимулювання ініціатив, які створюють стійку потребу в цифрових технологіях серед українських громадян через такі сектори, як освіта, охорона здоров'я, туризм, транспорт, електронне урядування та міста, що розвиваються [2]. Адже кінцевою метою є не просто надання широкосмугового доступу громадянам, а забезпечення

потреб громадян у широкосмуговому доступі, особливо потреб, спрямованих на покращення їхнього життя, комфорту, освіти, бізнесу, розвитку тощо.

В умовах цифрової епохи вирішальну роль у забезпеченні сталого економічного розвитку країни відіграє людський капітал [1]. Тому в цих умовах особливого значення набуває підготовка фахівців відповідної кваліфікації з урахуванням сучасних тенденцій розвитку цифрових технологій та потреб ринку. Для того, щоб українські підприємства, малого та середнього бізнесу могли широко-масштабно впроваджувати цифрову трансформацію, необхідно створити умови та надати стимули, починаючи від інформації та маркетингу і закінчуючи фінансами. Цифрові технології в Україні мають бути легкодоступними як з організаційно-технічного доступу до відповідної цифрової інфраструктури, так і з фінансово-економічного. Така діяльність сприятиме модернізації, відновленню та зміцненню конкурентоспроможності економіки країни.

Щоб скористатися потенціалом Індустрії 4.0 в Україні, важливо реалізувати наступні цільові ініціативи: аналіз галузі та дослідження для оцінки її конкурентоспроможності та перспектив розвитку; запровадження сучасних промислових інформаційних технологій чи програм навчання та передача кращих практик із сектору ІТ та цифрової промисловості в промисловий сектор; технічний кластер; Дорожня карта цифрової трансформації галузі [2].

Серед інших важливих завдань – офіційне визнання міжнародних стандартів (близько 100 стандартів), які формують загальноприйняту основу Індустрії 4.0; державна підтримка роботи технічних комітетів, які займаються розробкою стандартів, пов'язаних з Індустрією 4.0; створення механізмів стимулювання подачі заявок на винаходи в Україні; національна інтелектуальна власність включає створення механізму державної підтримки патентування, можливість захисту патентів через звернення до спеціалізованих судів, а також створення механізму захисту патентних прав [2].

Таким чином, Україні необхідно розробити систему фінансування конкурентоспроможних досліджень та інновацій у сфері інформаційно-комунікаційних технологій у співпраці з промисловістю та створити умови для цифрової трансформації промисловості шляхом створення спільних дослідницьких програм з ІТ-бізнесом у потенційних сферах розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел:

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації: розпорядження КМУ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>.
2. Україна 2030Е–країна з розвинутою цифровою економікою. URL: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>.

Кох Є. В., канд. фіз.-мат. наук Катан В. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ВПЛИВ ПОЛІТИКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА ПОБУДОВУ
БІЗНЕС-МОДЕЛЕЙ МАКРОЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Уявіть світ, де кожна економічна трансакція, кожен бізнес-процес, і навіть соціальні взаємодії пов'язані із цифровим простором. Це не наукова фантастика, а реальність, що швидко набуває обрисів завдяки стрімкому розвитку цифрових технологій та політики цифровізації, що їх підтримує.

Цифровізація – це процес інтеграції цифрових технологій у всі сфери людської діяльності, і її роль у сучасному світі не може бути переоціненою. Політика цифровізації, як складник державної стратегії, спрямована на стимулювання цього процесу та формування умов для ефективного і безпечного використання цифрових інновацій [1, с. 485].

Цифровізація не тільки змінює індустрію, але й революціонізує спосіб функціонування суспільства, прокладаючи шлях до майбутнього, де цифрова грамотність буде не просто навичкою, а фундаментальною необхідністю. Завдяки наголосу на розумних містах, електронному врядуванні та цифровій охороні здоров'я політика цифровізації спрямована на підвищення рівня життя та спрощення повсякденних справ. Вона сприяє бездоганній інтеграції технологій у повсякденне життя, гарантуючи, що переваги цифрової ери є загальнодоступними та сприяють сталому розвитку.

Бізнес-модель – це структурований план створення вартості та отримання прибутку, який описує, як організація створює, постачає, і захоплює вартість. Вона охоплює не лише продукти чи послуги, які компанія пропонує, але й деталізує, як фірма досягає своєї конкурентної переваги, як вона взаємодіє зі своїми

клієнтами, та як вона структурує свої внутрішні процеси задля ефективності та максимізації прибутків. Для побудови бізнес-моделей використовують різноманітні інструменти та фреймворки. Ці інструменти допомагають систематизувати компоненти бізнесу, визначити ключових клієнтів, канали збуту, основні активності, джерела доходів та структуру витрат. Основною метою побудови бізнес-моделей є створення системи, яка забезпечує стійке та прогнозоване зростання компанії, дозволяючи їй оперативно адаптуватися до змін ринкових умов та технологічних інновацій. В умовах швидкої цифровізації, бізнес-моделі здатні забезпечити не лише економічну вигоду, але й сприяти сталому розвитку та інтеграції інноваційних цифрових технологій в усі аспекти діяльності організації [2, с. 771].

Цифровізація та бізнес-моделі є тісно пов'язаними, а їх перетин знаходить особливе значення у сучасному бізнес середовищі. Цифрові технології відкривають нові можливості для створення та застосування інноваційних бізнес-моделей, дозволяючи компаніям підвищити ефективність, знизити витрати і забезпечити краще обслуговування клієнтів. З іншого боку, ефективні та інноваційні бізнес-моделі можуть значно підсилити вплив цифровізації на ринку, надаючи компаніям перевагу у конкуренції. Еволюція бізнес-моделей у відповідь на цифровізацію дозволяє організаціям не просто адаптуватися до змін у технологіях, але й активно формувати майбутнє своєї галузі.

На макроекономічному рівні, бізнес-моделі відіграють ключову роль у визначенні структурних змін у економіці, впливаючи на зростання і розвиток національних та регіональних економік. Цифровізація сприяє еволюції традиційних бізнес-моделей, стимулюючи створення нових, які базуються на цифрових продуктах і послугах. Такі моделі сприяють зміцненню міжгалузевих зв'язків, відкриваючи шлях для синергії між різними секторами економіки. Вони дозволяють компаніям ефективніше реагувати на зміни попиту і пропозиції, а також адаптуватися до глобальних тенденцій, що змінюють ринкове середовище. Застосування інноваційних бізнес-моделей на макроекономічному рівні також сприяє підвищенню продуктивності економіки та зростанню національного добробуту, що робить їх невід'ємною частиною стратегій суспільного розвитку [3, с. 238].

Цифровізація відіграє ключову роль у формуванні бізнес-моделей для макроекономічного розвитку, пропонуючи нові підходи для вирішення глобальних

викликів. Інтеграція цифрових технологій в економічні процеси відкриває шлях для оптимізації виробничих ланцюгів, покращення доступу до ринків та ефективнішого розподілу ресурсів. Завдяки здатності цифровізації сприяти прозорості та спрощенню бізнес-процедур, можливе подолання бар'єрів, які уповільнюють економічний прогрес і інноваційну діяльність. Водночас активне впровадження цифрових технологій підкреслює необхідність адаптації традиційних бізнес-моделей до вимог цифрової економіки, розвиваючи нові форми конкуренції та співпраці на макроекономічному рівні. Цифровізація таким чином не просто трансформує наявні макроекономічні бізнес-моделі, а й сприяє створенню умов для економічного зростання, соціальної інтеграції та сталого розвитку.

Отже, глибоке розуміння та використання цифровізації у формуванні сучасних бізнес-моделей відіграє вирішальну роль у напрямку дошкульних перетворень в економічних системах, що веде до збалансованого та всебічного макроекономічного розвитку.

Список використаних джерел:

1. Кальдерон-Монге Е., Рібейро-Соріано Д. Роль цифровізації в бізнесі та менеджменті. *Огляд управлінської науки*. 2024. № 18. С. 449-491.
2. Ван де Вен М., Бонтіс Н., Кук Л., Хіракі Л., ДеКарвальо Т., Катемел Я. Ключові показники ефективності бізнес-моделей. *Інформаційні системи та управління електронним бізнесом*. 2023. № 21. С. 753-794.
3. Россі Ф. Людський капітал і макроекономічний розвиток. *Спостерігач за науковими дослідженнями Світового банку*. 2020. Т. 35, № 2. С. 227-262.

Курікова А. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЗВИТОК ЦИФРОВИХ ВАЛЮТ ТА ЇХ ВПЛИВ НА ТРАДИЦІЙНІ ФІНАНСОВІ СИСТЕМИ

Розвиток цифрових валют, таких як Біткоїн та інші криптовалюти, відкриває перед сучасним світом широкі перспективи та виклики у фінансовій сфері. Ці нові форми грошей та фінансових інструментів змінюють уявлення про те, як функціонує світова економіка та які механізми використовуються для здійснення

операцій. Вони можуть зробити фінансові послуги доступнішими, платежі швидшими та дешевшими, а також сприяти фінансовій інклюзії [1].

Одним із головних аспектів цифрових валют є їхня децентралізованість. Вони базуються на технології блокчейн, що дозволяє проводити транзакції без посередництва центральних установ, таких як банки чи уряди. Це робить їх особливо привабливими для тих, хто прагне уникнути контролю традиційних фінансових систем і зберегти свою фінансову незалежність. Та для того щоб забезпечити правову ясність, захист споживачів та запобігти фінансовим зловживанням, розвиток блокчейн технологій та криптовалют вимагає від регуляторів адаптації існуючих законодавчих і нормативних рамок [2].

Проте, разом з новими можливостями, цифрові валюти створюють і нові виклики. Вони можуть змінити ландшафт фінансових послуг та вплинути на роботу традиційних банків та фінансових установ. Наприклад, за допомогою криптовалют можна здійснювати міжнародні платежі швидко та з низькими комісійними, що може конкурувати з традиційними системами переказу грошей.

Важливо зазначити, що роль цифрових валют вже визнається центральними банками та фінансовими регуляторами. Багато країн активно досліджують можливості випуску власних цифрових валют, щоб адаптуватися до змін у фінансовій сфері. Наприклад, Китай вже тестує цифровий юань, Європейський союз вивчає можливість випуску цифрового євро а Національний банк України розглядає можливість випуску е-гривні з 2016 року і вже провів «пілотний» проект [3].

Проте, разом з потенційними перевагами, цифрові валюти також несуть певні ризики. Вони можуть використовуватися для легалізації злочинних угруповань, фінансування тероризму та інших незаконних операцій. Крім того, їхня волатильність може створити серйозні коливання на фінансових ринках та підірвати стабільність фінансової системи [4].

Отже, для того щоб максимізувати потенційні переваги цифрових валют та зменшити їхні ризики, необхідно розробляти ефективну регуляторну політику. Регулятори мають забезпечити належний рівень захисту для користувачів, а також зберегти фінансову стабільність. Тільки шляхом співпраці між урядами, банками та

технологічними компаніями можна досягти балансу між інноваціями та безпекою в цифровому фінансовому просторі.

Список використаних джерел:

1. Майбутнє цифрових валют – у фокусі уваги світових центральних банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/maybutnye-tsifrovih-valyut-u-fokusi-uvagi-tsentralnih-bankiv>.
2. Е-гривня на підході. Як світ переходить на крипту та що зробила для цього Україна. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2021/09/13/677727/>.
3. Цифрові валюти центральних банків: нові можливості для платежів. URL: <https://events.bank.gov.ua/cbdc2020/>.
4. Сучасні тенденції розвитку цифрових валют центральних банків в Україні. http://195.140.226.104:8090/bitstream/123456789/44284/1/TDMNPK_Finansova%20arkhitekt%20onika%20ta%20stsenarii%20konkurentnykh%20modelei%20rozvytku_2023-125-126.pdf.

Лалаян А. Г., канд. екон. наук Кучеренко С. К.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ
ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ**

Визначення поняття штучного інтелекту (ШІ) та його вплив на сучасне суспільство відображають глибокий перетворювальний потенціал цієї технології в економіці. ШІ описується як система технологій, що дозволяє комп'ютерам аналізувати дані, вивчати з них, виходячи за межі програмованих інструкцій, і приймати рішення, схожі на ті, які здійснює людина. Ця технологія трансформує спосіб, яким компанії ведуть бізнес, надаючи їм можливість підвищувати продуктивність, оптимізувати процеси та створювати нові рішення на основі аналізу великих обсягів даних [1]. Штучний інтелект стає ключовим чинником для економічного розвитку завдяки наступним факторам:

1. Підвищення продуктивності: застосування ШІ дозволяє автоматизувати рутинні процеси, зменшуючи витрати часу та зусиль. Це дозволяє підприємствам зосередитися на стратегічних завданнях та розвитку бізнесу.

2. Оптимізація рішень: ШІ дозволяє аналізувати великі обсяги даних та виходити на нові знання, що раніше були недоступні. Це допомагає приймати кращі та більш обґрунтовані рішення у всіх аспектах бізнесу.

3. Підвищення якості продуктів і послуг: ШІ дозволяє впроваджувати персоналізовані рішення, які відповідають потребам кожного клієнта. Це дозволяє підприємствам підвищувати якість своїх продуктів та послуг, задовольняючи вимоги ринку.

4. Стимулювання інновацій: використання ШІ сприяє розвитку нових технологій та бізнес-моделей. Це відкриває нові можливості для стартапів та підприємств для створення інноваційних продуктів і послуг.

Штучний інтелект стає невід'ємною частиною сучасної економіки, що забезпечує підприємствам конкурентні переваги та сприяє стійкому економічному розвитку [2].

Штучний інтелект – це сучасна технологія, яка вже зараз широко застосовується у різних сферах життя. Він допомагає бізнесам стати ефективнішими та конкурентоспроможними. Наприклад, в фінансах він аналізує ринки та допомагає приймати правильні інвестиційні рішення. У маркетингу використовується для створення персоналізованих рекламних кампаній. У виробництві допомагає оптимізувати процеси та знижувати витрати. В логістиці – для планування оптимальних маршрутів доставки. Навіть у сфері освіти він використовується для персоналізованого навчання та автоматизованої оцінки студентів. Це лише деякі приклади, як штучний інтелект полегшує роботу підприємств та сприяє їхньому успіху.

Штучний інтелект відкриває перед сучасною економікою безліч переваг, які сприяють підвищенню продуктивності, зменшенню витрат та створенню нових можливостей для інновацій та розвитку бізнесу.

По-перше, застосування штучного інтелекту дозволяє автоматизувати та оптимізувати багато робочих процесів, що сприяє підвищенню ефективності. Наприклад, в області виробництва штучний інтелект може керувати роботою обладнання на заводі, що дозволяє збільшити швидкість виробництва та знизити кількість виробничого браку.

По-друге, штучний інтелект може допомагати у прогнозуванні попиту та управлінні запасами. Він аналізує великі обсяги даних про попит, поведінку споживачів та ринкові тенденції, що дозволяє компаніям точніше прогнозувати попит на їхні товари та послуги, а також оптимізувати запаси товарів на складі.

По-третє, застосування штучного інтелекту відкриває нові можливості для інновацій та створення нових бізнес-моделей. Наприклад, в сфері медичних

послуг штучний інтелект може допомагати лікарям у діагностиці захворювань та розробці індивідуальних планів лікування для кожного пацієнта.

Таким чином, штучний інтелект відіграє ключову роль у розвитку сучасної економіки, сприяючи підвищенню продуктивності, зменшенню витрат та створенню нових можливостей для інновацій та росту [3].

Застосування штучного інтелекту в економіці може стикатися з деякими проблемами та обмеженнями. Одна з таких проблем – це безпека даних. Оскільки штучний інтелект використовує великі обсяги даних, є ризик їхнього неправомірного доступу або витоку. Це може стати на шляху досягнення успіху. Також, етичні питання можуть виникнути через використання штучного інтелекту, наприклад, відповідальність за прийняті рішення або можливість появи біасу в алгоритмах.

Крім того, автоматизація завдань за допомогою штучного інтелекту може призвести до втрати робочих місць, особливо для тих, чії роботи можуть бути заміщені машинами. Щоб подолати ці виклики, потрібно працювати над забезпеченням безпеки даних, розвивати етичні стандарти використання штучного інтелекту та розглядати можливості перепідготовки працівників, які можуть втратити роботу через автоматизацію.

Штучний інтелект відіграє важливу роль у сучасній економіці, забезпечуючи підприємствам конкурентні переваги та нові можливості. Продуктивність зростає завдяки автоматизації та оптимізації процесів, а аналіз великих обсягів даних допомагає у прийнятті кращих рішень. Однак, разом з перевагами, існують і виклики. Зокрема, потрібно забезпечити захист даних та вирішити етичні питання, пов'язані з використанням штучного інтелекту [4]. Також виникає загроза втрати робочих місць через автоматизацію процесів. Проте, при правильному підході, штучний інтелект може стати катализатором для сталого економічного зростання та соціального прогресу.

Список використаних джерел:

1. Що таке штучний інтелект?: стаття. Віддалено. 2024. 09 лютого. URL: <https://viddaleno.com.ua/2024/02/09/shcho-take-shtuchnyi-intelekt/>.
2. Вплив штучного інтелекту на ефективність та конкурентоспроможність бізнесу : стаття. Sitniks. URL: https://sitniks.ua/blog_post/vplyv-shtuchnogo-intelektu-na-efektyvnist-ta-konkur-entospromozhnist-biznesu/.

3. Штогрин О.П. Застосування штучного інтелекту при бурінні свердловин. *Розвідка та розробка нафтових і газових родовищ*. 2018. № 1 (66). С. 17-22. URL: <http://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/6140/1/6717p.pdf>.
4. Підприємництво: сучасні виклики, тренди та трансформації: моногр. /за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. Гринько. Дніпро: Видавець Біла К. О., 2023. 568 с.

Лісняк М. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОПТИМІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИМ РОЗВИТКОМ ПІДПРИЄМСТВА В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Поточні тенденції у посиленні конкуренції на зовнішніх і внутрішніх ринках, зростання впливу глобалізації та потреба в інтеграції у світовий економічний простір вимагають пошуку нових, більш ефективних методів управління. Розвиток є ключовою умовою для ефективного функціонування вітчизняних підприємств, що дає значну перевагу у конкурентній боротьбі і є запорукою успіху, оскільки ринкове середовище їхньої діяльності відображає стан і динаміку економічних та соціальних процесів [1; 2].

Організаційно-економічний механізм управління може бути ключовим інструментом для забезпечення економічно обґрунтованого рівня розвитку підприємства, що дозволяє застосовувати комплексний підхід до процесів розвитку. Використання такого механізму суттєво зменшує ризик виникнення проблем, оптимізує витрати на розвиток і підвищує загальну ефективність управління. Економічний механізм підприємства визначає основні умови функціонування та забезпечує ефективне управління економічними процесами. Його автоматизований характер є особливістю. Розвиток підприємства передбачає якісні зміни в господарській системі, включаючи підвищення ефективності за рахунок удосконалення техніки, технології та організації праці, а також підвищення якості продукції та послуг [1].

Організаційний механізм управління підприємством складається з різноманітних організаційних механізмів, які спрямовані на організацію ефективної діяльності підприємства як виробничо-господарської і соціальної системи, що пристосована до потреб суспільства і змінного середовища.

Організаційно-економічний механізм включає управління або регулювання економічними процесами, які доповнюють або замінюють природний розвиток таких процесів. Це частина комплексного механізму управління, спрямованого на формування та підвищення потенціалу підприємства через вплив на організаційні параметри та економічні елементи виробничо-господарської діяльності [1]. Організаційно-управлінський механізм відзначається тим, що результатом його роботи є управлінське рішення, яке використовується для управління підприємством.

Організаційно-економічний розвиток підприємства означає комплексні зміни в організаційно-економічній системі підприємства, спрямовані на його перехід до нового якісного стану під впливом внутрішніх і зовнішніх факторів. Розвиток підприємства – це серія економічних змін, що відбуваються у його соціально-економічній системі під впливом зовнішніх та внутрішніх чинників і призводять до переходу до різних стійких станів. Різноманітні чинники макро-, мезо- і мікросередовища впливають на цей процес різним чином – позитивно, негативно або нейтрально, залежно від цілей підприємства, його організаційної структури та зв'язків у виробництві і комерції.

Основні шляхи організаційно-економічного розвитку підприємства включають внутрішній ріст, злиття та поглинання інших суб'єктів, перерозподіл внутрішніх ресурсів, припинення неефективних напрямків діяльності, та відокремлення або передачу видів діяльності іншим виконавцям.

Список використаних джерел:

1. Запасна Л.С. Економічна сутність розвитку підприємства. URL: <http://www.masters.donntu.edu.ua/2009/fem/zavorotneva/library/tez5.html>.
2. Забродська Л.Д. Стратегічне управління: реалізація стратегії: навч. посіб. для студ. екон. спец. Харків: Консул, 2004. 208 с.

Д-р екон. наук Македон В. В., Ковнір О. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЗВИТОК ЦИФРОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

У світі, де технології розвиваються швидше, ніж будь-коли раніше, цифровий менеджмент стає не просто перевагою, а необхідністю для підприємств різних сфер. Здатність адаптуватися до нових цифрових реалій не лише відкриває нові можливості для бізнесу, але й є критичним фактором його виживання. Цифровий менеджмент впливає на все: від процесу виробництва до взаємодії з клієнтами, від маркетингу до кадрової політики, від логістики до післяпродажного сервісу, забезпечуючи підприємствам безпрецедентні можливості для розвитку та оптимізації.

Перш за все, цифровий менеджмент дозволяє підприємствам значно підвищити ефективність своєї роботи. Автоматизація рутинних процесів, таких як обробка замовлень, управління запасами, бухгалтерський облік, дозволяє звільнити час та ресурси для більш стратегічних завдань. Цифрові інструменти надають менеджерам детальну та актуальну інформацію, що дозволяє приймати обґрунтовані рішення швидше і з меншим ризиком помилки [4].

Другий важливий аспект – це поліпшення якості обслуговування клієнтів. Цифрові канали комунікації, такі як соціальні мережі, чат-боти, мобільні додатки, дозволяють підтримувати зв'язок з клієнтами 24/7, оперативно реагувати на їхні запити та забезпечувати персоналізоване обслуговування. Цифровий менеджмент також відкриває доступ до великих обсягів даних про поведінку та переваги клієнтів, що дозволяє підприємствам краще розуміти свою цільову аудиторію і ефективніше задовольняти її потреби [2].

Третій ключовий аспект – це сприяння інноваціям. Цифровий менеджмент надає підприємствам інструменти для швидкого тестування нових ідей та концепцій, знижуючи вартість та ризики, пов'язані з інноваціями.

В умовах стрімкого розвитку цифрових технологій питання впровадження цифрових інновацій на підприємстві стає все більш актуальним. Цей процес вимагає від компаній не тільки технологічної готовності, але й глибокого стратегічного планування, так розробка стратегічного плану впровадження цифрових

інновацій є фундаментом, на якому будується майбутнє підприємства, його конкурентоспроможність та успіх на ринку.

Перш за все, необхідно визначити, що саме ми розуміємо під цифровими інноваціями в контексті конкретного підприємства. Це можуть бути новітні IT-рішення, автоматизація виробничих процесів, впровадження системи управління відносинами з клієнтами (CRM), розробка мобільних додатків або інтеграція штучного інтелекту в аналітику даних. Визначивши спектр інновацій, які компанія планує впровадити, можна переходити до наступних етапів. Ключовим елементом стратегічного планування є аналіз поточного стану компанії. Це включає оцінку існуючої IT-інфраструктури, компетенцій персоналу, фінансових ресурсів, а також розуміння потреб та очікувань клієнтів, такий аналіз допомагає ідентифікувати «болючі точки», які цифрові інновації можуть вирішити, та визначити пріоритетні напрямки для впровадження [1].

Наступний крок – розробка чіткої візії та місії цифрової трансформації. Це допоможе всій організації рухатися в одному напрямку і забезпечить згуртованість зусиль. Впровадження цифрового менеджменту – це не просто інтеграція новітніх технологій у повсякденні операції компанії; це радикальна трансформація бізнес-моделі, корпоративної культури та способу мислення. Ось кілька ключових рекомендацій для керівників та менеджерів, які стоять на порозі цифрової трансформації своїх підприємств:

1. Чітке бачення та стратегія. Перед тим, як розпочати процес цифрової трансформації, необхідно мати чітке розуміння того, куди ви хочете прийти і як цифрові технології можуть допомогти досягнути цих цілей. Це включає в себе розробку стратегії, яка визначає ключові напрямки діяльності, інвестиції, необхідні ресурси та очікувані результати.

2. Залучення та навчання персоналу. Однією з основних перепон на шляху до успішної цифрової трансформації є людський фактор. Зміни викликають опір, тому важливо залучити співробітників на ранніх етапах, пояснити переваги нововведень та надати необхідне навчання та підтримку [3].

3. Поступове впровадження. Цифрова трансформація не відбувається за одну ніч. Рекомендується розпочинати з невеликих проектів або пілотних програм, що дозволяють оцінити ефективність нових підходів, адаптувати стратегію за потребою та поступово масштабувати успішні ініціативи.

4. Фокус на користувача. Цифровий менеджмент повинен бути орієнтований на користувача, чи то внутрішнього, чи зовнішнього. Зосередження уваги на потребах і перевагах користувачів допоможе визначити, які цифрові інструменти та платформи будуть найефективнішими.

Список використаних джерел:

1. Бойда С. Інноваційні підходи до управління підприємствами в умовах діджиталізації економіки. *Економіка та управління підприємствами*. 2022. Вип. 1 (85). С. 72-81.
2. Панкратова О.М. Цифровізація як сучасний тренд розвитку менеджменту. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-55>.
3. Свінарьова Г.Б. Концепція трансформації системи управління підприємством в умовах інноваційних змін у діджитал-середовищі. *Вісник ХНУ. Економічні науки*. 2020. № 4, Том 3. С. 137-141.
4. Томах В.В., Сігаєва Т.Є., Мартиненко М.В. Цифрова трансформація управління підприємствами України у контексті сталого розвитку: інноваційні рішення, креативні технології. *Академічні візії*. 2023. № 18. [http:// dx.doi.org/10.5281/zenodo.7840221](http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.7840221).

Марді Дік Даш Д. Х., канд. екон. наук Кучеренко С. К.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ВПЛИВ ЦИФРОВІЗАЦІЇ НА СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

У сучасних умовах, для успішного функціонування підприємства, виникає необхідність в застосуванні стратегічного підходу до управління всіма аспектами його діяльності. Протягом останніх десятиліть, значна кількість підприємств у всьому світі проявляє інтерес до впровадження системи стратегічного управління, особливо в контексті швидкого розвитку технологій та широкомасштабної цифрової трансформації суспільства взагалі. Цифровізація істотно змінила умови діяльності бізнесу у всіх галузях економіки, відкривши нові можливості для розвитку підприємств. Стратегічне управління стає надзвичайно важливим для підприємств, особливо в умовах цифрової трансформації [1].

Порівнюючи підприємства, які існували 20 років тому з тими, що існують зараз, можна відзначити повну різницю у всіх аспектах їхньої діяльності, починаючи від обов'язків секретаря і закінчуючи контролем виконання планів керівництвом. З одного боку, впровадження цифрових технологій значно спростило

виконання та контроль багатьох завдань, надаючи додатковий час співробітникам для інших важливих дій та розвитку навичок. З іншого боку, навіть професійні титули та вимоги до кадрів зазнали змін. Щодо управління підприємством, по-перше, змінився підхід до управління. Якщо 20 років тому для проведення початкового дослідження, такого як збір необхідної інформації про ринок, конкурентне середовище, стан фірми та перспективи розвитку, знадобилося кілька тижнів або місяців, то сьогодні фахівці можуть зібрати, проаналізувати та звітувати набагато швидше. По-друге, підприємства переходять в онлайн. Інформація стає більш доступною та прозорою. Не потрібно отримувати дозвіл на вивчення дій конкурентів або проводити дорогі дослідження – вся інформація вже доступна, варто лише знати джерела та мати навички для аналізу та правильного оцінювання достовірності. Проте така відкритість не завжди приносить позитивні наслідки для підприємства, адже конкуренти також можуть отримати доступ до інформації і використовувати її проти компанії. Тому управління підприємством переходить на новий рівень [2].

Узагальнено кажучи, цифровізація впливає на конкурентоспроможність підприємств, і ряд наступних ефектів може сприяти поліпшенню їх ефективності та забезпеченню конкурентних переваг:

1. Підвищення продуктивності та ефективності виробництва. Використання цифрових технологій, таких як агротехнології, сенсори та моніторинг, дозволяє підвищити продуктивність, зменшити втрати та підвищити ефективність виробництва, що забезпечує конкурентні переваги підприємству.

2. Покращення якості продукції. Використання цифрових технологій дозволяє підвищити якість продукції, знизити відхилення якості та забезпечити збільшення віддачі від виробництва.

3. Використання даних та аналізу. За допомогою аналітики даних та інших цифрових інструментів, підприємства можуть зрозуміти потреби ринку та відносини з клієнтами та партнерами.

4. Покращення управління та комунікації. Використання хмарних технологій та програм управління бізнесом дозволяє багатьом підприємствам краще керувати своїми процесами та покращувати комунікацію між підрозділами.

5. Розвиток відносин з клієнтами та партнерами. Завдяки цифровим

технологіям підприємства можуть збільшити розмір та обсяг взаємодії з клієнтами та партнерами.

Отже, для досягнення конкурентних переваг за допомогою цифрових інструментів можна використовувати різні стратегії, такі як стратегія лідерства на ринку заснована на зниженні витрат [3].

По мірі того, як підприємства рухаються вперед у впровадженні цифрових технологій, вони більш ймовірно змінюють свою стратегію. Умови цифрової трансформації вимагають нових знань та навичок у стратегічному управлінні, тому важливо інвестувати в освіту та розвиток персоналу, організовувати навчальні курси з цифрових технологій та інноваційного мислення. Крім того, стратегічне управління в умовах цифрової економіки повинне бути постійним процесом, що потребує безперервного оновлення та адаптації. Компанії повинні бути готові до змін і швидко реагувати на нові можливості та виклики, які вносить цифрове майбутнє. Це створює необхідність удосконалення стратегії розвитку та здатність до інновацій з метою забезпечення конкурентних переваг та успіху в умовах цифровізації економіки [1].

Можна зробити висновок, що цифровізація має суттєвий вплив на стратегічне управління підприємствами, перетворюючи підходи та процеси управління. Вона надає нові можливості для підвищення продуктивності, покращення якості продукції, аналізу даних, управління процесами та комунікації, а також для розвитку відносин з клієнтами та партнерами. Для досягнення конкурентних переваг в умовах цифрової трансформації підприємства повинні використовувати цифрові інструменти та постійно оновлювати свою стратегію. Це вимагає інвестицій у розвиток персоналу та постійного оновлення знань і навичок. Отже, стратегічне управління в умовах цифрової економіки є постійним процесом, який потребує готовності до змін та інноваційного мислення для забезпечення конкурентоспроможності та успішності підприємства.

Список використаних джерел:

1. Гринько Т., Гвініашвілі Т., Каліберда М. Стратегічне управління підприємством в умовах цифрової економіки. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-71>.
2. Прокопенко М. Вплив цифровізації на управління підприємствами. URL: [PIONBUG_2020_P161-162.pdf](#).

3. Кифяк В.І. Стратегічне управління конкурентними перевагами аграрних підприємств в умовах цифровізації. *Agrosvit*. 2023. № 7-8. С. 70-77. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6792.2023.7-8.70>.

Канд. фіз.-мат наук Огліх В. В., Лук'янченко Б. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ФОРМУВАННЯ БІЗНЕС-МОДЕЛІ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ
ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ПІДПРИЄМСТВА**

У сучасному світі бізнесу цифрова трансформація стала необхідною для підприємств у всіх галузях. Розвиток цифрової економіки породив потребу у вдосконалених бізнес-моделях для цього процесу, особливо для компаній, що спеціалізуються на розробці веб та мобільних додатків. Прикладом такої компанії, є Sysgears, яка використовує JavaScript та Scala і підкреслює значущість аспектів формування таких моделей.

Це питання стає критичним для підприємств, які прагнуть підвищити свою конкурентоспроможність. Розуміння процесу створення бізнес-моделей для цифрової трансформації може вирішити успіх або невдачу на ринку. Ці моделі визначають стратегії, ресурси, технології та взаємини з клієнтами, які є ключовими для досягнення конкурентної переваги в умовах цифрової трансформації.

Sysgears, яка спеціалізується на веб та мобільних додатках на JavaScript та Scala, відома своєю швидкістю реагування на зміни та інноваціями. Постійно перебуваючи на передових позиціях у галузі, досліджуючи та впроваджуючи передові технології для задоволення потреб клієнтів.

Метод аналізу ієрархій (MAI) є важливим інструментом для прийняття рішень у невизначених умовах. Він дозволяє систематично порівнювати та оцінювати альтернативи з урахуванням різних критеріїв, сприяючи об'єктивному та структурованому процесу прийняття рішень.

MAI є оптимальним інструментом для Sysgears у процесі цифрової трансформації, оскільки він допомагає оцінити та збалансувати різні аспекти, такі як технічність, вартість та швидкість впровадження. Цей метод дозволяє ефективно приймати рішення щодо вибору стратегій та технологій для успішної цифрової трансформації.

В умовах загостреної конкуренції та інновацій, які стрімко набирають обертів у сфері розробки веб-та мобільних додатків, метод аналізу ієрархій (MAI) виявляється потужним інструментом для визначення пріоритетів та стратегій цифрової трансформації. Цей метод дозволяє систематизовано вирішувати складні завдання, враховуючи різноманітні критерії та важливість різних аспектів. Такий підхід сприяє забезпеченню конкурентоспроможності та стабільності у цьому секторі.

Порівняно з іншими методами, такими як SWOT-аналіз чи дерево вибору, MAI забезпечує більш точне ранжування альтернатив та враховує багатофакторність у процесі прийняття рішень. SWOT-аналіз не забезпечує докладного порівняння альтернатив, а втім дерево вибору не завжди здатний враховувати складні взаємозв'язки між різними критеріями. Застосування MAI, яке базується на парних порівняннях елементів з урахуванням їхнього впливу на кінцевий результат, дозволяє отримати об'єктивну оцінку альтернатив та приймати кращі рішення.

Галузь розробки веб-та мобільних додатків є надзвичайно динамічною в сучасному бізнес-середовищі. Успіх підприємств у цих галузях залежить від їхньої здатності швидко реагувати на технологічні інновації та вимоги ринку. Вивчення яких надасть конкретні приклади та висновки щодо формування бізнес-моделей. Результати дослідження мають значення для різних груп: економістів, зокрема тих які аналізують стратегії цифрової трансформації, інвесторів, що оцінюють ризики та переваги інвестування, законодавців, які формують політику щодо стимулювання інновацій у цьому секторі.

Витрата ресурсів на розробку власних рішень можуть стати вигідним кроком для підприємства, оскільки це призведе до збільшення функціональності та можливостей продукту, скорочення часу завантаження вебсайту та поліпшення виконання цільових завдань. Такий підхід дозволяє ефективно використовувати ресурси та швидше реагувати на зміни на ринку, що сприяє покращенню конкурентоспроможності та стабільності бізнесу.

Аналіз результатів допоможе визначити оптимальний баланс між витратами на розробку власних рішень та використанням готових розв'язків для підприємства. Цей баланс сприятиме досягненню максимальної ефективності цифрової трансформації, оскільки забезпечить оптимальне використання ресурсів для

стратегій трансформації. Аналіз також допоможе ідентифікувати ключові фактори, які впливають на успішність цифрових ініціатив та вибрати ефективні стратегії для досягнення цих цілей. Створення ефективної бізнес-моделі для впровадження стратегій цифрової трансформації для компанії, зокрема, Sysgears, є складним процесом, який потребує що потребує аналізу багатьох факторів. Метод аналізу ієрархій є ефективним інструментом для прийняття обґрунтованих рішень, дозволяючи оцінювати альтернативи з урахуванням різних критеріїв. Його використання допомагає Sysgears зробити об'єктивний вибір та сконцентруватися на головних пріоритетах для успішної реалізації цифрової трансформації.

Список використаних джерел:

1. Петровський В.В., Іванова О.О. Цифрова трансформація як стратегічний напрямок розвитку підприємств. *Економіка інновацій*. 2019. № 2. С. 45-50.
2. Коваленко І.М., Шевченко В.В. Особливості впровадження цифрових технологій у діяльність ІТ-компаній. *Інформаційні технології в бізнесі*. 2020. № 1. С. 33-38.
3. Лисенко О.В., Гончаренко Ю.В. Використання методу аналізу ієрархій для прийняття рішень в умовах невизначеності. *Управління проектами та розвиток виробництва*. 2021. № 1. С. 75-80.

Канд. екон. наук Олійник Т. І., Аксьонов Л. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ МОДЕЛЕЙ B2B ТА B2C В ОРГАНІЗАЦІЇ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ІНТЕРНЕТ-ТОРГІВЛІ

Сучасні підприємства, які здійснюють діяльність у сфері інтернет-торгівлі, в процесі організації та розвитку комерційної діяльності, найбільшу увагу приділяють розвитку тих бізнес-моделей, які характеризують взаємодію зі споживачами, до яких відносять: моделі B2B «бізнес до бізнесу» та B2C «бізнес до споживача». З метою забезпечення максимального рівня ефективності діяльності підприємств у сфері інтернет-торгівлі, слід враховувати ключові переваги кожної моделі.

Основними перевагами моделі B2B «бізнес до бізнесу» є можливість зменшення витрат на комерційні транзакції, через зниження певних елементів витрат (логістичних, розрахункових, транспортних, тощо), що в свою чергу

сприяє підвищенню рівня прибутковості комерційної діяльності. Ще однією перевагою даної моделі є можливість зменшувати кількість малоефективних бізнес-контактів, шляхом створення оптимальних логістичних ланцюгів. Для моделі B2B є характерним збільшення швидкості процесів купівлі-продажу товарів, їх доставки, опрацювання скарг, заперечень та інших звернень споживачів. На окрему увагу заслуговує зручність інтернет-торгівлі для споживачів, однак, для реалізації даної переваги постає необхідність в організації окремої служби обробки інформаційних потоків.

В моделі B2B відсутні посередники між виробниками продукції та її кінцевими споживачами, але це незначна перевага даної моделі, тому, що торгівля бізнес-структур між собою є по суті посередницькою діяльністю. Домінуючою перевагою моделі B2C «бізнес до споживача» в сфері інтернет торгівлі є глобалізація та розширення охопту цільових аудиторій. Покупці зустрічаються з продавцями потрібних їм товарів чи послуг в Інтернет просторі, а отже важливий для сфери торгівлі фактор місця розташування об'єкта торгівлі втрачає свою актуальність. Саме цю перевагу даної моделі вважають головним трендом сфери інтернет-комерції в глобальному просторі. На ринку з'явилися та укріпили свої позиції такі гіганти інтернет-торгівлі, як Amazon, Ebay, Aliexpress, на українському ринку просуваються такі маркет-плейси, як «Розетка», «Пром.ua», та інші.

Важливою перевагою моделі B2C є оперативність та прискорена взаємодія між споживачами та продавцями товарів і послуг, що дозволяє не тільки скоротити час на здійснення покупок, а й зменшити зусилля покупців на їх організацію. Сучасний стан інтернет-торгівлі дозволяє здійснювати покупки в повній мірі з використанням діджитал технологій, при цьому споживач оминає безпосереднє спілкування з працівниками підприємств торгівлі. Наразі, покупці можуть вибрати, замовити та оплатити товар і його доставку через віртуальні платформи та платіжні системи. Через інтернет-зв'язок може отримати зворотній зв'язок з продавцем товару, про його наявність, умови замовлення та доставки, тощо.

Отже, споживач має змогу швидко та зручно придбати необхідний товар, та отримати його з доставкою додому. Важлива перевага даної моделі максимізація ефективності комунікації між покупцями та підприємствами торгівлі. При

застосуванні Інтернету та інших цифрових технологій вдається процес комунікацій зробити максимально зручним, швидким та ефективним. З іншого боку, можливість здійснювати покупки цілодобово кожного дня додає привабливості даній моделі для споживачів.

Впровадження даних моделей окрім переваг характеризується певними труднощами, їх недоліки слід враховувати при організації бізнес процесів, зокрема:

1. Впровадження інтернет-комерції доволі затратний процес, який потребує значних фінансових інвестицій, так як запуск «масштабних порталів в інтернет-комерції, розробка програмного забезпечення, підготовка персоналу, обслуговування інтернет-ресурсів мають високу вартість» [1]. Витрати на такі цілі необхідні для забезпечення необхідних конкурентних переваг на ринку інтернет-торгівлі.

2. Інтернет-торгівля – є сферою діяльності, що характеризується високими комерційними ризиками, що потребує ретельного обґрунтування маркетингової стратегії.

3. Інтернет-торгівля ускладнює застосування до споживачів індивідуального підходу, а ще більш складним завданням є формування у них відчуття таких підходів.

4. Значною проблемою інтернет-торгівлі є забезпечення інформаційної, фінансової безпеки споживачів, збереження їх особистих даних. Для вирішення цих проблем потрібні різноманітні заходи безпеки. Це може включати в себе використання шифрування даних, застосування двофакторної аутентифікації, розвиток безпечних платіжних систем, які забезпечують анонімність користувачів, а також надання інформації споживачам про заходи безпеки та їх права в онлайн-середовищі. Крім того, правові норми та регуляції є важливим елементом забезпечення безпеки в інтернет-торгівлі [2-3]. Законодавчі акти, які встановлюють стандарти захисту особистих даних та відповідальність за їх порушення, є важливими для створення безпечного середовища для споживачів.

Запроваджена модель дає змогу використовувати переваги інтернет торгівлі як окремої сфери комерційної діяльності, сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств інтернет-торгівлі серед інших торговельних підприємств. Отже, у сучасних умовах застосування конкретної бізнес-моделі

підприємствами інтернет-торгівлі потребує ретельного аналізу та обґрунтування для максимізації доходів та прибутків.

Список використаних джерел:

1. Comberg C., Velamuri V.K. The introduction of a competing business model: the case of eBay. *International Journal of Technology Management*. 2017. Vol. 73. Issue 1-3. P. 39-64.
2. Grynko T., Hviniasvili T., Filippova V. Change management in business structures under the conditions of digitalization. *Ефективна економіка*. 2023. № 5. <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.5.22>.
3. Гринько Т.В., Максимчук О.С. Інноваційний розвиток як складова економічної безпеки сучасного підприємства. Сучасні трансформації організаційно-економічного механізму менеджменту та логістики суб'єктів підприємництва в системі економічної безпеки України: колективна монографія / за заг. ред. Т.В. Гринько. Дніпро: Біла К.О., 2017. С. 247-271.

Канд. екон. наук Олійник Т. І., Сич А. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА:

«РОЗУМНІ ФАБРИКИ» ЯК ТЕНДЕНЦІЯ СУЧАСНОСТІ

В сучасному світі революція виробництва набуває нових форм та розмірів завдяки концепції «розумних фабрик» («smart factory»). Ця трансформація виробництва зумовлена інтеграцією передових технологій, які відкривають нові перспективи для оптимізації процесів виробництва та підвищення ефективності підприємств.

Враховуючи зростаючий у наукових та бізнес колах інтерес до питань, пов'язаних з «розумними фабриками», актуальним є огляд ключових аспектів розвитку ринку «розумних фабрик».

У 1970-х роках була визнана третя промислова революція, пов'язана з використанням електроніки та інформаційних технологій (ІТ) для досягнення більшої автоматизації виробничих операцій. На основі цієї ініціативи четверта промислова революція полягає в інтеграції взаємопов'язаних відповідних систем та Інтернету речей у виробництві, що називається Індустрією 4.0. Кожна з перших трьох попередніх промислових революцій народжувалася з інноваційної нової технології,

яка повністю змінила спосіб нашої роботи та виробництва товарів. Сьогодні рушійною силою четвертої революції є цифрова трансформація та інтелектуальна сучасна автоматизація, в основі яких лежать відповідно «розумне виробництво», «розумна фабрика», Промисловий Інтернет Речей [2, с. 364].

Концепція «розумної фабрики» виходить за рамки традиційного фізичного процесу виробництва і охоплює різноманітні функції, такі як планування, логістика, керування ланцюгом поставок та розробка продукту. Цифрова «розумна фабрика» діє як єдина екосистема, що поєднує машини, людей та великі обсяги даних, організованих за допомогою цифрових технологій. Її основна функція полягає в інтерпретації та аналізі інформації з різних джерел даних для прогнозування тенденцій та подій у виробничому середовищі, рекомендації та впровадження інтелектуальних виробничих робочих процесів та автоматизованих процесів. «Розумна фабрика» не тільки відбирає та аналізує дані, вона фактично вчиться на власному досвіді.

«Smartfactory» постійно вдосконалюється, щоб бути самокорегуючою та самовдосконалюючою – вона може навчити себе (і людей) бути більш стійкою, продуктивною та безпечною.

Базову структуру розумної фабрики можна звести до трьох етапів (рис. 1).

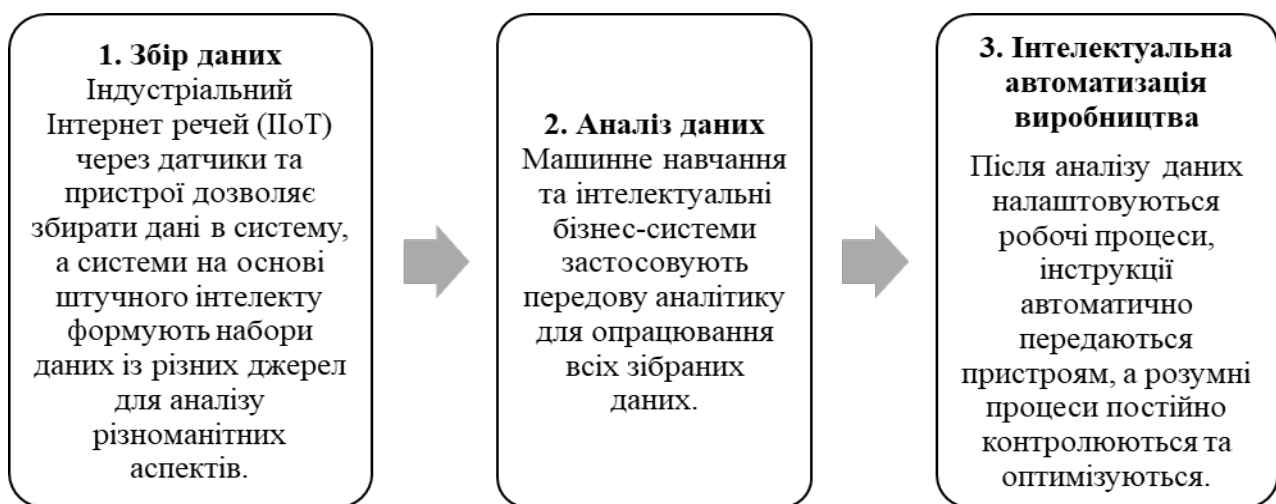

Рис.1. Структура «розумної фабрики»

Серед основних переваг та можливостей «розумної фабрики»: зниження собівартості, зниження браку, підвищення продуктивності, підвищення загальної ефективності активів тощо [1, с.32-33].

Відповідно до глобального прогнозу до 2027 року, обсяг світового ринку «розумних фабрик» оцінюється в 86,2 мільярда доларів США в 2022 році і досягне 140,9 мільярда доларів США до 2027 року при середньорічному темпі зростання 10,3% [3].

Основними драйверами росту індустрії «розумних фабрик» є зростаюча увага до питань енергоефективності, оптимізації ресурсів, а також зменшення відповідних витрат на виробничі операції. Також важливими факторами є збільшення попиту на промислові роботів, а також зростаючий інтерес до використання Інтернету речей та штучного інтелекту в промисловому середовищі. Проте, вразливість до кібератак становить значну загрозу для цього росту.

Отже, «розумні фабрики» відіграють дуже важливу роль у сучасному виробництві, поєднуючи технології Інтернету речей (IoT), штучного інтелекту (AI), аналітики даних, а також автоматизації для ефективної оптимізації відповідних процесів сучасного виробництва. Ринок «розумних фабрик» знаходиться ще на шляху активного розвитку, спираючись при цьому на поєднання наявних передових технологій для оптимізації численних виробничих процесів.

Список використаних джерел:

1. Жмай О., Мозгальова М. «Розумні фабрики»: передумови виникнення та перспективи розвитку. *Ринкова економіка: сучасна теорія і практика управління*. 2023. Т. 21, № 1 (50). С. 22-43. [https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.1\(50\).270418](https://doi.org/10.18524/2413-9998.2022.1(50).270418).
2. Яцкевич І., Маслій Н. «Розумні фабрики» як перспективний напрям цифровізації підприємств. *Business Inform.* 2021. Т. 10, № 525. С. 363-367. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-10-363-367>.
3. SmartFactoryMarketShare, Size, Trends, Industry, andTopCompanies. MarketsandMarkets. URL: <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/smart-factory-market-1227.html>.
4. Гринько Т.В., Кащіна К.С. Формування та впровадження системи стратегічного управління інноваційним розвитком підприємства в сучасних умовах господарювання. *Економіка та підприємництво: зб. наук. пр. / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. Вадима Гетьмана»*; Київ: КНЕУ, 2019. № 43. С. 104-114.
5. Гринько Т.В., Гвініашвілі Т.З., Морока Д.М. Особливості та пріоритети інноваційного розвитку підприємницьких структур в сучасних мінливих умовах. *Економічний простір*, 2021. № 175. С. 52-58.

Канд. екон. наук Олійник Т. І., Славгородський В. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ВПЛИВ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ НА ПІДПРИЄМНИЦТВО

Вплив цифрової трансформації на підприємництво проявляється в розширенні можливостей доступу до ринків, підвищенні ефективності виробничих процесів, створенні нових бізнес-моделей та перетворенні способів взаємодії з клієнтами, вказуючи на необхідність стратегічного пристосування підприємств до цифрового середовища для забезпечення конкурентоспроможності та стійкості в епоху технологічних інновацій [4; 5].

Цифрова трансформація змінює бізнес-середовище фокусуючись на використанні передових технологій. Одним із ключових аспектів впливу цифрової трансформації на підприємництво є доступність до використання даних та їх аналізу, що дозволяє підприємствам здійснювати більш обґрунтовані стратегічні рішення.

Цифрові технології розширюють глобальне охоплення ринків, забезпечуючи можливість вивчення та залучення аудиторії навіть за межами традиційних ринків. Застосування хмарних, інтернет-технологій та штучного інтелекту дозволяє оптимізувати бізнес-процеси, зменшуючи витрати та підвищуючи продуктивність [3].

Цифрова трансформація також сприяє створенню нових моделей взаємодії з клієнтами, зокрема через електронну комерцію, персоналізовані сервіси та використання соціальних мереж. Це робить акцент на важливості взаємодії та залученні клієнтів, сприяючи побудові міцних відносин та розширенню ринкового впливу [1].

Успішна цифрова трансформація вимагає не лише впровадження нових технологій, але й культурних змін у підприємстві, підтримку інноваційного мислення та навичок цифрового лідерства. Ті підприємства, які зможуть ефективно адаптуватися до цього нового економічного контексту, матимуть перевагу в конкурентній боротьбі та зможуть більш ефективно відповідати викликам сучасного бізнесу.

Цифрова трансформація не лише змінює спосіб функціонування підприємств, але і створює нові ринкові можливості. За допомогою онлайн-платформ,

електронної комерції та інтерактивних технологій підприємства ефективніше можуть досягати своїх цільових аудиторій. Це дозволяє розширювати географію збуту та створювати персоналізовані пропозиції для клієнтів.

Зростаюча залежність від цифрових інструментів також відкриває можливості для вдосконалення виробничих процесів та оптимізації ланцюга постачання. Використання Інтернету у підприємстві, аналіз даних для прогнозування попиту та автоматизація виробництва дозволяють підприємствам працювати ефективніше.

Крім того, цифрова трансформація сприяє створенню екосистем бізнесу, де підприємства можуть взаємодіяти та обмінюватися даними для спільного розвитку. Це створює умови для виникнення інноваційних рішень та нових продуктів, що задовольняють потреби сучасного ринку [2].

Впровадження цифрових технологій в підприємництво не лише підвищує ефективність операцій, але і створює стратегічні переваги для підприємств, що активно адаптуються до невідомо змінюючогося економічного середовища.

Цифрова трансформація в сучасному підприємстві також розкриває нові можливості управління людськими ресурсами. Використання інноваційних HR-технологій дозволяє підприємствам ефективніше реалізовувати завдання з підбору та утримання талановитого персоналу.

Цифрова трансформація підприємництва впливає також на сталість бізнесу у світі. Підприємства, які активно впроваджують цифрові стратегії, зазвичай мають більшу стійкість до негативних зовнішніх впливів і можуть адаптуватися до економічних коливань та кризових ситуацій.

Таким чином, вплив цифрової трансформації на підприємництво є глибоким і комплексним, впливаючи на всі аспекти бізнесу від стратегічного планування до щоденних операцій. Ті підприємства, які вміло адаптуються до цих змін, відкривають для себе нові шляхи росту та стають лідерами в своїх галузях.

Підприємства використовуючи цифрові медіа та інтерактивні платформи, можуть забезпечити персоналізований підхід до своїх споживачів. Аналіз даних клієнтів дозволяє розробляти точніші стратегії маркетингу та адаптувати до індивідуальних потреб. Цифрова трансформація перетворює підприємництво в адаптивну, інноваційну систему, здатну швидко реагувати на змінні умови ринку та впроваджувати передові технології для досягнення стратегічних цілей.

Такі підприємства стають не тільки конкурентоспроможними в сучасному бізнес-середовищі, але й визначають нові стандарти ефективного управління та розвитку.

Цифрова трансформація в сучасному бізнес-середовищі є не просто стратегічним вибором, але необхідністю для успішної конкурентоспроможності та сталого розвитку підприємств. Однією з ключових складових цього процесу є перехід до цифрових технологій у всіх сферах бізнесу.

Цифрова трансформація також має значущий вплив на модель ведення бізнесу через перехід до онлайн-торгівлі та розробку цифрових платформ для обслуговування клієнтів. Це не лише розширює ринки збуту, але й створює нові можливості для взаємодії з клієнтами та надання послуг відповідно до їхніх індивідуальних потреб.

Отже, в цілому можемо сказати, цифрова трансформація визначає новий контекст для управління підприємствами, де інновації стають ключовими складовими успіху. Вирішення цих викликів та активна адаптація до нових реалій є стратегічно важливим завданням для сучасних підприємств у світі цифрових технологій.

Список використаних джерел:

1. Гребешкова О.М., Лопато К.І. Цифровізація бізнесу як стратегічний напрямок економічного розвитку України. *Стратегія економічного розвитку України*. № 48. 2021. С. 36-47.
2. Воржакова Ю.П., Хлебинська О.І. Сутність цифрової трансформації з різних позицій підприємців і науковців. *Економіка та держава*. 2021. № 9. С. 107-111.
3. Grynko T., Shevchenko T., Pavlov R., Shevchenko V., Pawliszczy D. The impact of collaboration strategy in the field of innovation on the effectiveness of organizational structure of healthcare institutions. *Knowledge and Performance Management*. 2020. Vol. 4, № 1. P. 37-51. [http://dx.doi.org/10.21511/kpm.04\(1\).2020.04](http://dx.doi.org/10.21511/kpm.04(1).2020.04).
4. Гринько Т.В. Інноваційний розвиток України: тенденції та проблеми. *Технологічний аудит та резерви виробництва*. 2013. № 1/3 (9). С. 17-21.
5. Гринько Т.В., Гвініашвілі Т.З. Формування системи конкурентоспроможності суб'єктів підприємництва в умовах цифровізації. Підприємництво: сучасні виклики, тренди та трансформації: колективна монографія / за заг. ред. Гринько Т.В. Вид-во: ФОП Біла К.О. 2023. С. 121-186.

Канд. екон. наук Олійник Т. І., Юлдашев Р. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Ефективність управління підприємством значно зростає при належному розвитку інформаційного забезпечення. Загалом, під цим розуміють наявність відповідної інформації для керування економічними процесами, що зберігається у базах даних інформаційних систем. Вчені та економісти розглядають різні аспекти інформаційного забезпечення: як послугу для управління, як створення інформаційного середовища та як систему дій з постачання потрібної інформації з певною регулярністю.

Різноманітність точок зору стосовно даного питання свідчить про складність питання та відсутність системного підходу до його вирішення. На нашу думку, важливо сформулювати принципи побудови інформаційного забезпечення і врахувати комплексний підхід та взаємозв'язки між його складовими для ефективного управління підприємством [4; 5].

Основна мета розробки інформаційного забезпечення полягає у підвищенні ефективності управління. Ми розглядаємо інформаційні ресурси як систематизований перелік документованих даних, знань та інформації, спрямовану на задоволення потреб користувачів та використання для прийняття рішень [1]. Джерелами такої інформації можуть бути:

1. Зовнішнє середовище, що включає нормативно-законодавчі акти, результати наукових досліджень, спеціалізовані джерела, а також власні та цільові дослідження.

2. Внутрішні дані щодо стану та процесів на підприємстві, які можуть бути обліковими або позаобліковими.

Однією з ключових складових інформаційного забезпечення підприємства є використання інформаційних технологій. Під цим розуміється широкий спектр засобів та методів, що використовуються для збору, реєстрації, обробки, зберігання та подання корисної інформації в рамках організаційного управління, і все це на основі використання технологій обчислювальної техніки. Інформаційні технології

пройшли довгий шлях еволюції, враховуючи зміни в концепціях, підходах, методах та моделях управління підприємством [2].

Результати проведеного дослідження вказують на наступне [3]:

1. Інформаційне забезпечення управління підприємством розглядається як складне поняття, яке включає в себе різноманітні аспекти, включаючи збір, обробку, зберігання та поширення інформації відповідно до потреб зацікавлених осіб.

2. Виокремлено основні компоненти інформаційного забезпечення: інформаційні технології, інформаційні ресурси, технічні засоби та програмне забезпечення.

3. Досліджено прогрес у розвитку інформаційних технологій, їх переваги та недоліки, а також можливості в їх застосуванні у сфері управління підприємствами.

4. Запропоновано систему показників для оцінки результативності впровадження інформаційних технологій та технічних засобів.

У результаті дослідження було виявлено, що ефективна розробка та впровадження інформаційного забезпечення може значно підвищити оперативність управлінських рішень, покращити якість продукції та послуг, зменшити витрати на виробництво та адміністрування, а також забезпечити стратегічні переваги на ринку. Тому, інвестиції в розвиток інформаційних технологій та систем є необхідною умовою для сталого розвитку підприємств у сучасних умовах цифровізації.

Список використаних джерел:

1. Сухарьова Л.А., Петренко С.Н. Контролінг – основа управління бізнесом. Київ: Ельга, Ніка-Центр, 2002, 208 с.
2. Голов С. Управлінський облік як фактор підвищення якості корпоративного управління. *Податкове планування*. 2005. № 5 (55). С. 41-50.
3. Федонін О.С. Потенціал підприємства: формування та оцінка. Київ: КНЕУ, 2006. 316 с.
4. Гринько Т.В., Єрмакова Г.В. Сутність інноваційної активності підприємства та її оцінка. *Бізнес Інформ*. 2011. № 11. С. 62-64.
5. Гринько Т.В., Андросова І.О. Підходи до впровадження стратегічного планування на торговельних підприємствах. *Проблеми економіки*. 2020. № 4 (46). С. 146-154. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-4_0-pages-146_154.pdf.

Очеретяний Б. Р., Гордійчук С. М.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ**

Дослідження проблем і перспектив розвитку цифрової економіки в Україні є досить актуальними, оскільки відбувається перехід від сировинної економіки до високотехнологічного виробництва. Цифровізація стає ефективним інструментом для забезпечення економічного зростання шляхом підвищення продуктивності, ефективності, та конкурентоспроможності. А втім, успішне використання цифрових інструментів є головним для забезпечення інформаційної безпеки та стабільності. Ці аспекти спонукають до значного інтересу вивчення цієї сфери [5].

Цифрова економіка найбільше проявляється через економіку, орієнтовану на споживача. Це означає, що держава надає різноманітні послуги громадянам у цифровому форматі, наприклад, можливість отримати довідки, запити, заявки та отримувати відповіді на запити онлайн, без необхідності виходити з будинку, а також проводити електронні платежі та інші дії. Процес переходу до цифрової економіки відбувається через впровадження цифрових трансформацій у різних сферах суспільного життя, таких як освіта, медицина, публічне управління, сфери бізнесу. Однак українська ситуація в цифровому розвитку відрізняється тим, що приватні особи та підприємства активно використовують технології на порядок швидше, ніж державні структури та промислові підприємства. Малі та середні компанії в Україні вже активно застосовують цифрові стратегії для просування своїх продуктів та послуг, у той час коли державні структури та великі промислові підприємства залишаються позаду в цьому аспекті [5].

Розглянувши сектор електронних адміністративних послуг бачимо, що процес впровадження цих послуг в Україні почався у 2015 році, перші з яких були доступні на вебсайті «Державної архітектурно-будівельної інспекції України». Для впровадження електронної ідентифікації використовуються електронні цифрові підписи та BankID, а також відбувається сприяння поширенню альтернативних методів, таких як MobileID, для розвитку сфери електронних послуг [5]. Згадаємо поширення пандемії COVID-19 яка актуалізувала перехід

держави на електронні адміністративні послуги. Через це чисельність громадян, які користуються інтернетом для взаємодії з державними органами, зросла у 4-5 разів. Звісно, це стосується не лише громадян, а й підприємств [3]. Можна сказати, що пандемія змінила звичний уклад людей. Вони стали робити самостійно багато речей, за якими раніше звертались до фахівців, більше купувати онлайн, побоюючись місць великого скупчення людей [1].

Однією з головних проблем у впровадженні та розвитку цифрової економіки в Україні є низький рівень технологічної освіченості, а також обмежена доступність цифрових можливостей. Поряд з цим існує територіальна нерівність у доступі до Інтернету, особливо в сільських районах, серед осіб з низьким доходом та серед старшого населення, що ускладнює повноцінну інтеграцію в цифровий світ [4]. Україна також відзначається недостатнім рівнем інновацій у цифровій економіці: лише 17% українських виробництв використовують інновації, що становить значну різницю порівняно з 49% у країнах Європейського Союзу [2]. Не меншою проблемою є те, що державні органи і структури часто користуються застарілою технікою, а це ставить їх у не вигідне положення у порівнянні з приватними ІТ-компаніями в Україні, які можуть собі дозволити найсучасніше обладнання. Додатково, недостатня стандартизація як у цифрових системах загалом, так і в застосуванні «Інтернету речей», ускладнює процес розвитку цифрової економіки в Україні. Проте розбудова цифрових систем, платформ та інфраструктури, які мають бути доступні громадянам, бізнесу та державі, повинна враховувати не лише національні стандарти [5].

Також, серед перешкод розвитку цифрової економіки в Україні варто відзначити недостатній рівень захисту та довіри користувачів Інтернету у цифровому просторі, високий ризик інформаційних та кібератак, недоліки в системах антивірусного захисту, а також обмежені інвестиції у цифрову інфраструктуру. Проте впровадження інформаційних технологій у суспільстві може підвищити привабливість держави для інвесторів та її економічний потенціал. Наприклад, розширення спектру послуг, які доступні в онлайн, може допомогти знизити корупцію та збільшити відкритість та прозорість у функціонуванні державних органів. Також, розвиток цифрової економіки може призвести до зниження цін на товари, їх більшої доступності та розширення асортименту [5]. Підсумовуючи,

можна сказати, що перспективи цифрової економіки в Україні залишаються обіцяними, з можливістю підвищення інвестиційної привабливості країни та підвищення якості життя громадян.

Список використаних джерел:

1. Шильнікова З.М. Матушкіна М.В. Вплив пандемії covid-19 на цифровізацію бізнесу. *Причорноморські економічні студії*. 2021. Вип. 71. С. 134-138. <https://doi.org/10.32843/bses.71-21>.
2. Ярема Т.В., Заяць О.І., Палінчак М.М. Глобальні виміри інноваційної сили Європейського Союзу: монографія / рец.: В. А. Вергун, М.М. Король. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 232 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/52599>.
3. Бойко Л.С., Овандер Н.Л. Вплив пандемії COVID-19 на фінансовий стан українських підприємств. 2021 URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/11/70.pdf>.
4. Щербатенко О. Перспективи та перешкоди цифрової економіки в Україні. URL: <https://nachasi.com/2018/01/29/what-makes-ukraine-digital/>
5. Жекало Г.І. Цифрова економіка України: проблеми та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород: Гельветика, 2019. Вип. 26, Ч. 1. С. 56-60. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/27376>.

Канд. екон. наук Петриняк У. Я., д-р екон. наук Гринько Т. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

КРЕАТИВНІ ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ – ОСНОВА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Ключовим фактором який стимулює креативні цифрові технології суспільства є введення та розвиток ІТ як у сферу бізнесу, так і конкретного підприємства, сприяючи прискоренню науково-технічного прогресу та розвитку конкурентоспроможності економіки, які характеризують цифровізацію суспільства. Для ефективності функціонування бізнес-структур необхідно відмовитись від старих традиційних методів програмного забезпечення, враховуючи аналіз бізнес-середовища на основі реалій сьогодення. Цифрова трансформація бізнес-структур змінює життєві цикли та принципи підприємств, де відбувається майбутній розвиток та відновлення інформаційного суспільства, а саме «діджитал-економіка», охоплюючи усі сфери життєдіяльності, з величезною кількістю видів сучасної економічної діяльності.

Як видно з табл. 1, багато суб'єктів господарювання розширюють свої послуги, щоб успішно залучати покупців, а принципи електронного бізнесу як: підтримка онлайн-бізнесу – це ще один канал комунікації з партнерами та споживачами, де електронна комерція охоплює електронну торгівлю, е-трейдинг (електронні торги на фондових ринках, дистанційне навчання, туристичні електронні системи, банківське обслуговування) у реаліях сьогодення.

Таблиця 1

Принципи функціонування електронного бізнесу

Принципи	Сутність
Легітимності	Операції в системі електронного бізнесу потрібно здійснювати відповідно до чинного українського законодавства, що відповідно враховує міжнародні правові норми
Онлайнності	Додержання безперервного режиму функціонування, що сприяє досягненню високого рівня комфорту для потенційних споживачів та забезпечення сприятливої економічної ефективності діяльності
Глобальності	Електронні види діяльності необхідно створювати з урахуванням потреб не лише вітчизняного, а й світового ринку
Анонімності	Інформація про віртуальний рахунок власника в системі електронного бізнесу повинна бути відомою лише йому
Стандартності	Проектувати платформи електронного бізнесу варто згідно із системою єдиних міжнародних стандартів України
Позанаціональності	Необхідність забезпечення доступу потенційних клієнтів до інтегрованої системи електронних комунікацій незалежно від національності
Позагеографічності	Реальна можливість доступу до системи електронного бізнесу незалежно від географічного перебування клієнтів
Вірогідності	Будь-яка інформація, що циркулює у сфері електронного бізнесу, повинна бути точною та достовірною
Інтерактивності	Системи електронного бізнесу повинні оперативно реагувати на будь-які дії
Анонімності	Інформація про віртуальний рахунок власника в системі електронного бізнесу повинна бути відомою лише йому
Відсутності дискримінації	Однаковий доступ до ресурсів системи електронного бізнесу повинні мати як підприємства будь-яких розмірів та організаційно-правових форм, так і фізичні особи
Безпеки	Інформація про учасників комерційних відносин не може стати надбанням сторонніх осіб
Дружності інтерфейсу	Можливості використання мережних технологій, що дають системи електронного бізнесу повинні бути максимально простими, зручними й доступними широкому колу потенційних користувачів

Джерело: розроблено авторами за даними [2].

Завдяки цифровим технологіям обмін інформацією стає простим та швидким, а поширення бездротових мереж, мобільних та стаціонарних пристроїв сприяє інтеграції цифрових технологій у всі сфери діяльності, забезпечуючи підвищення

рівня життя громадян, безперервність економічного зростання та підвищуючи доступність, ефективність і якість державних послуг. Окрім цього, Міністерством цифрової трансформації України було визначено перелік цілей, яких повинна досягнути країна до 2024 р., зокрема [2]:

- доступність усіх публічних послуг онлайн: 100% для громадян та бізнесу;
- забезпечення високошвидкісним інтернетом 95% населених пунктів, транспортної інфраструктури, соціальних об'єктів;
- щонайменше 10% має становити частка ІТ-продукту у ВВП України;
- програма розвитку цифрових навичок повинна охопити близько 6 мільйонів громадян.

Зважаючи на досить швидкий розвиток та удосконалення цифрової галузі, Україна невдовзі матиме змогу для інтеграції до європейського цифрового ринку та розвитку міжнародної співпраці у цій сфері.

В умовах повномасштабної війни, яку розпочала країна-агресор проти України, спрямованість цифрової трансформації дещо посилилась у аспектах підвищення кібербезпеки, створення умов для безперебійного доступу до надання медичних послуг та отримання освіти, а також у забезпеченні функціонування інфраструктури країни. Навіть в таких складних умовах створюються нові сервіси та проекти, наприклад: «єВорог», «єОселя», можливість реєстрації пошкодженого майна чи виплати соціальних нарахувань внутрішньо переміщеним особам й безробітним [1].

Відповідно можна зробити висновки, що інформаційна економіка характеризується конвергенцією й інтеграцією комунікацій під впливом інформаційно-цифрових технологій, які впливають на економічну діяльність, а також систему взаємодії креативності, інновацій та технологій, оскільки бізнес-структури сучасності є глобальними, мобільними та цифровими. Розвиток та удосконалення креативних цифрових технологій, що впливає на суспільство, підвищення рівня життя та зростання економіки держави – це основа конкурентоспроможної економіки України.

Список використаних джерел:

1. Іванова Н. Цифровий розвиток регіонів України: тренди довоєнного періоду та перспективи післявоєнного відновлення. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2022. № 4 (32). С. 209-213.
2. Офіційний сайт Міністерства цифрової трансформації України. URL: <https://thedigital.gov.ua/ministry>.

Канд. екон. наук Петриняк У. Я.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

КРЕАТИВНА ЕКОНОМІКА ЯК ЧАСТИНА ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНЦІЙ БІЗНЕС-СТРУКТУР

Поява креативних технологій пов'язана з еволюцією цифрових компетенцій, які сформувались на основі економічної перебудови, інноваціях та інтелектуальній діяльності, які існують паралельно з інтернетом та загальною діджиталізацією. Креативні технології змінюють парадигму «бренд-споживач», перетворюючи «бренд» на «досвід/враження», а «споживача» на клієнта бізнес-структур. Креативне підприємництво є відносно новою концепцією бізнесу, де практичний аспект полягає в необхідності створення можливостей впливу на усіх рівнях управління, яке вимагає нових навичок, мобільності та здатності створення ідей, що призводить до трансформації економіки. Креативні бізнес-структури стійкі до викликів і позитивно впливають на фінансовий стан підприємств. В свою чергу, компетенції у сфері цифрових технологій впливають на економічні, технологічні та креативні процеси бізнес-структур, які постійно змінюються при адаптації до нових умов, технологій, що відрізняються від звичних норм роботи. Це, натомість, потребує інших у списках найбільш затребуваних роботодавцями софт-скілів. Цифрові технології міняють тенденції розвитку бізнес-структур і управлінських моделей ринків, які вже сьогодні мають ознаки [2]:

- зростаючої глобалізації;
- автоматизації робочих місць;
- швидкого поширення датчиків, обчислювальних потужностей та засобів комунікації з використанням ІКТ;
- реорганізації роботи завдяки новим технологіям і соціальним медіа, які значно розширюють можливості співпраці.

Це відкриває нові можливості для економічного процвітання, соціальної інтеграції та креативної стійкості і, відповідно, мобілізує персонал. Колаборація малих, середніх та великих бізнес-структур створює «цунамі» в креативному секторі, а також задає динаміку і знаходиться на передовій креативних ринків [1]. Основою сьогодення є також креативні хаби, які притягують креативні ідеї та

рішення швидкозростаючих економічних сфер. Приклади цифрових платформ в Україні показано в табл. 1.

Таблиця 1

Цифрові платформи в Україні щодо моделей комунікацій

Суб'єкт (виробник товарів та послуг)	Бізнес	Споживачі	Уряд
Бізнес	Електронні комерційні закупівлі	Модель «Бізнес для споживачів». Інтернет – магазини (Rozetka, Make Up, Prom.ua)	Електронні державні закупівлі (ProZorro)
Споживачі	Модель «споживачі для бізнесу». Цифрові служби зайнятості	Модель «Споживачі для споживачів». Онлайн-сервіси замовлення послуг (kabanchik.ua)	Модель «Споживачі для уряду». Цифрові платформи для подачі петицій, визначення пріоритетних громадських проектів (gb.kyivcity.gov.ua)
Уряд	Модель «уряд для бізнесу». Звітність в електронному вигляді	Модель «Уряд для споживачів». Державні цифрові послуги для громадян (igov.org.ua)	Модель «Уряд для уряду». Електронний уряд

Джерело: розроблено автором за даними [1]

Як видно з табл. 1 ключовою особливістю креативної економіки є знання, що базуються на інформації та реалізації їх цінностей. Це сприяє формуванню, ініціативного, адаптивного та здатного долати труднощі персоналу. Відповідно, ефективна робота може стати певним маркером у процесі оновлення та модернізації компетенцій цифрових технологій. Важливе місце може зайняти питання підвищення ефективності покращення технологій у сфері культури і креативних індустрій. Проблемним же залишається пошук механізмів реалізації концепції розвитку креативних індустрій у сучасних соціально-економічних умовах розвитку держави. На даному етапі основним каталізатором «креативних» процесів повинне стати їх включення в стратегії і програми міського і державного розвитку [2, с. 46]. Креативна економіка є каталізатором для побудови економічної діяльності, формуючи нові бізнес-моделі модернізуючи систему підприємництва. В результаті взаємодія ідей, створення нових робочих місць, охорона інтелектуальної власності сприяє використанню та подальшому розвитку національного потенціалу, сприяючи залучення інвестицій. В свою чергу креативне підприємництво активно розвивається протягом останніх років, а саме: з'являються креативні хаби, стартапи,

що поступово підвищують наявність доступу до ресурсів та інституцій, що окреслюють середовище дій бізнес-структур.

Креативні послуги складно оцінити, але їх перелік та глибина розширюється з розвитком цифрової економіки. Крім того вони виявляють стійкість до економічного тиску в часи невизначеності і є потенціалом до розвитку, особливо в умовах воєнного стану в Україні (зокрема у сфері електронної комерції). Але перспективи появи нових глобальних цифрових платформ малоймовірні, у зв'язку з тривалим воєнним конфліктом на території країни. Внутрішні інвестиційні ресурси країни обмежені, а політична підтримка цифрової галузі недостатньо потужна. Водночас, ІТ-індустрія, що активно розвивається, переважно орієнтована на надання послуг зарубіжним замовникам, а не на задоволення потреб місцевих споживачів. Крім того, існуючі компанії стикаються з перешкодами для виходу на міжнародні ринки та масштабування своєї діяльності на глобальному рівні.

Список використаних джерел:

1. Гринько Т.В. Підприємництво: сучасні виклики, тренди та трансформації: моногр. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. Т. Гринько. Дніпро: Видавець Біла К.О., 2023. 350 с.
2. Опанасюк Ю.А., Коломієць Д.В. Креативне підприємництво та управління ІТ- бізнесом. International Economic Relations and Sustainable Development: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, м. Суми, 5-6 травня 2017 року. С. 78-79.
3. Future Work Skills 2020. URL: https://uqpn.uq.edu.au/files/203/LIBBY%20MARSHALL%20future_work_skills_2020_full_research_report_final_1.pdf.

Д-р техн. наук Погребняк А. В.

Університет митної справи та фінансів (Україна)

ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ГОТЕЛЬНО- РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ ЗА РАХУНОК ЇЇ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Використання сучасних цифрових технологій в економіці більшості розвинених країн світу вже досить давно є невід'ємною частиною державного розвитку. Тому, впровадження цифрових інновацій вже на рівні організації діяльності готельно-ресторанного бізнесу сфери послуг економіки України визначає його актуальність та важливість. Проведене дослідження з оптимізації процесів обслуговування користувачів готельно-ресторанних послуг направлене на

визначення можливих переваг та недоліків від використання готельними та ресторанними закладами напрацьованого на сьогодні досвіду (у тому числі світового) у цій сфері. Організуючи діяльність готельно-ресторанного підприємства важливо та навіть необхідно передбачати запровадження та використання інноваційних технологій протягом усього життєвого циклу окремого виду технологічного процесу, тобто, від першого до кінцевого кроків, коли вже можливо оцінити отримані результати. Співвідношення недоліків та переваг на кожному етапі технологічного циклу дозволить об'єктивно оцінити рівень оптимізації діяльності закладу у цілому.

Першим організаційним кроком із використання переваг цифровізації діяльності доцільним буде розширення можливостей реєстрації та виїзду гостей онлайн чи надання онлайн послуг із замовлення місць клієнтам ресторанів. Значного покращення обслуговування можна досягти, надаючи потенційним користувачам послуг використовувати можливості особистих сайтів закладів та мобільних додатків, за допомогою яких клієнт значно заощадить не тільки свій час, але і робочий час обслуговуючого персоналу закладу. Цифровізація надання послуг дозволяє також значно розширити обсяг пропозицій готелів та ресторанів, якими можуть скористатися споживачі, створюючи базу даних, тобто історію замовлень, за допомогою особистих кабінетів та забезпечуючи зворотній зв'язок із обслуговуючим закладом. Готельні та ресторани заклади можуть враховувати персоналізований підхід, пропонуючи персоналізовані пропозиції з урахуванням попередніх замовлень клієнтів. Значної оптимізації сервісу можна досягти, використовуючи можливості технологію штучного інтелекту. Автоматизація чат-ботів дозволяє надавати максимально необхідну інформацію за запитами, що дозволяє закладам прогнозувати їх для оптимізації своєї діяльності.

Разом із наявними перевагами цифрових інновацій безсумнівно треба враховувати існуючі виклики, недоліки, що можуть загрожувати безпеці та захисту конфіденційної інформації щодо користувачів даних послуг і повинні завжди бути актуальними і першочерговими для власників, персоналу готельно-ресторанного бізнесу. Безсумнівно, кібербезпековий підхід потребує вкладання значних ресурсів у спеціальне навчання та впровадження системи цифровізації. Необхідність інвестування у потрібну інфраструктуру, програмне забезпечення, розробку мобільних

додатків, якісне програмне обслуговування може бути значним викликом для фінансової безпеки готельно-ресторанного бізнесу. Окремо треба підкреслити переваги цифровізації діяльності закладів сфери послуг щодо раціоналізації технологічних операцій, оптимізації витрат та, як наслідок, збільшення прибутків.

Список використаних джерел:

1. Готельний та ресторанный бізнес: технології та інновації : монографія / під ред. І. Петрова. Київ: Видавництво Університету «Україна», 2020. 200 с.
2. Данилов Ю., Горбунов О., Шаповал В. та ін. Менеджмент готельно-ресторанної галузі : підручник. Київ: Альфа-Книга, 2018. 352 с.
3. Яцкова О. Використання цифрових технологій у готельному бізнесі України. *Економіка та держава*. 2019. № 7. С. 58-63.
4. Павленко О.М. Технологічні інновації в ресторанному бізнесі України: вплив на обслуговування та ефективність. *Науковий вісник НУХТ*. 2021. Т. 24, № 2. С. 58-67.

Пурсакова І. Д.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РИНОК ПРАЦІ ІТ-ГАЛУЗІ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Гнучкість, мобільність та адаптування до віддаленої праці допомогла ІТ-галузі краще за інших перенести пандемію COVID-19. Після початку повномасштабного вторгнення сподівання на цей сектор були позитивними, й це справді спочатку було так. Згідно опитувань керівників більшості українських ІТ-компаній у 2022 році 78% вважали стан сектору цілком здоровим, а вже у 2023 році цей показник зменшився, і 43% вважали нездорову тенденцію розвитку [1]. Ринок стиснувся вже на початку 2023 року. Кількість вакансій почала знижуватись, а попит на шукаючих роботу ІТ-спеціалістів – збільшуватись (рис. 1).

Причина такої динаміки криється у змінах на ринку освіти в Україні щодо підготовки спеціалістів ІТ-галузі для праці, а точніше збільшення просування неформальної освіти ІТ для отримання певних навичок у цій сфері. Формальна освіта, котра надається у вищих навчальних закладах країни-низя, у порівнянні з європейськими країнами. Це обумовлюється погіршенням соціально-економічного стану здобувача освіти, пасивністю у відстоюванні прав на більш якісне

навчання та низькою мотивацією викладачів закладу до підвищення власних компетенцій [2]. Варто додати, вища освіта порівняно з неформальною має більш довгий термін підготовки кваліфікованих кадрів, через що вибір більшості припадає саме на останню.

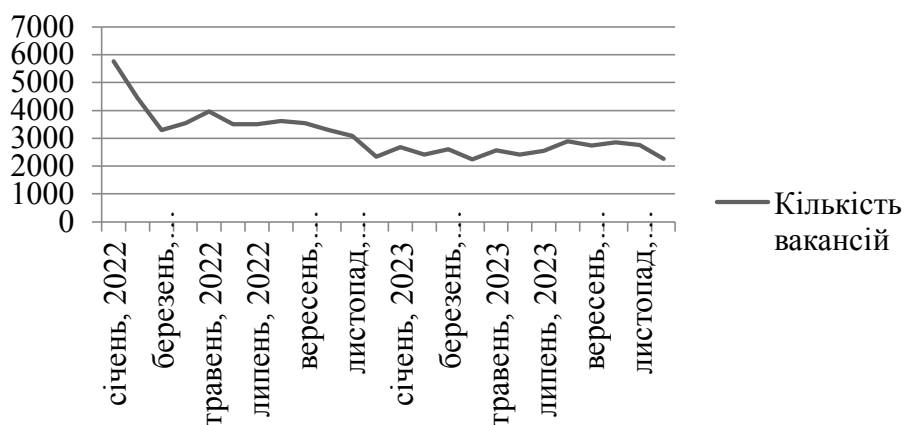

Рис.1. Динаміка кількості віддалених вакансій в ІТ – галузі за 2022-2023 рр.

Неформальна освіта представлена у вигляді приватних постачальників надання освіти ІТ-сектору. Як і традиційна, вона також має свій недолік: освітній процес не посиляється на коливання змін на ринку праці. В парі із спрощеним масштабуванням діяльності, просуванням якості освіти і кінцевим результатом, освітній процес дозволяє забезпечити великий попит на неформальну освіту й підготувати більшу кількість фахівців за потреб ринку. Через існуючий зв'язок між попитом і пропозицією на ринку праці, відбувається зменшення очікуваної оплати праці шукаючих роботу, що призводить до зниження самої оплати праці працівників [3]. Це негативно впливає на економіку країни, тому що через зменшення зарплати шукаючих роботу, компанії не можуть набирати більшу кількість робітників, бо обсяги їх роботи скорочуються [4]. Раніше держава долучалася до процесу неформальної освіти, але ініціатива освітнього проекту «ІТ Generation» несла сумнівні результати [5]. У 2023 році із 2200 студентів, 323 не завершили навчання і знайшли роботу тільки 147 випускників. Однак ініціатива несла і позитивний вплив з якогось боку, але не стільки на ринок праці, як на ринок освіти для підготовки спеціалістів: країна визнала гравців цього ринку, якість послуг чіх було задовільнено рівнем вимог держави. Отже, ринок отримав

виклик, за яким можливо виокремлювати випускників ринку освіти, ринку праці та постачальників освітніх послуг відповідно. Однак, такої ініціативи недостатньо, щоб вирішально вплинути вцілому на весь ринок, тому сформовані можливі рекомендації для покращення вже створеного принципу надання неформальної освіти ІТ-галузі з державою.

Останнє є більш значущим і може мати різноманітні вимоги до співпраці, наприклад, може бути вимога резервування робочих місць для найкращих випускників. Фінішною метою ініціативи повинна бути не просто надання освіти випускникам, а працевлаштування і створення кращих умов для співпраці між стейкхолдерами. Реалізація подібних освітніх ініціатив з врахуванням наведених рекомендацій і залученням держави повинна допомогти неформальній освіті стати більш впливовішою і мати більш позитивний вплив на ринку праці у ІТ-галузі.

Список використаних джерел:

1. Зануда А. Занепад чи тимчасова криза: що відбувається в українській ІТ. BBS NEWS Україна. 2024. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/articles/cndn8z34lkpo.amp>.
2. Дибач І.Л. Інституціональне середовище закладів вищої освіти: теоретичний аспект. *Actual scientific research: Collection of scientific articles*, Italy, 2018. С. 66-70.
3. Феценко Ю. Зарплати впали на \$100-500. Що відбувається на ІТ-ринку праці у 2024 році – аналітика Djinni/ Юлія Феценко. 2024. URL: <https://mc.today/uk/zarplati-vpalina-100-500-shho-vidbuvayetsya-na-it-rinku-pratsi-u-2024-rotsi-analitika-djinni/>.
4. Сабадишина Ю. Річний обсяг ІТ-експорту України вперше знизився. Це плато чи погіршення ситуації? 2024. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/it-export-2023/>.
5. Яковенко В.С., Гаркуша В.В. Тенденції розвитку ринку генерації сонячної енергії України. *Бізнес Інформ*. 2021. № 4. С. 114-119.
6. Яковенко В.С. Концепція моделювання оперативного управління логістичними процесами розподільчих систем. *Бізнес-Інформ*. 2012. № 11. С. 275-279.
7. Колосов А.М., Кучеренко С.К., Яковенко В.С. Позиціонування автомобільних брендів на авторинку України в очікуванні його післявоєнного відновлення. *Бізнес Інформ*. 2023. № 3. С. 226-235. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-3-226-235>.

Різак Д. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ЗАСТОСУВАННЯ ПОВЕДІНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ
ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ РІШЕНЬ ДОМОГОСПОДАРСТВ**

Економічна теорія, як і будь-яка інша соціальна наука, така як соціологія, психологія чи політологія, аналізує людську поведінку як об'єкт дослідження. Людина завжди була і залишається ключовою фігурою в економічній науці, незалежно від типу економічних відносин, що досліджуються. Щоб врахувати людську поведінку, економісти протягом століть намагалися створити певний формальний опис, що описує основні характеристики та поведінку економічних суб'єктів у процесі взаємодії з іншими економічними суб'єктами.

Поведінкова економічна теорія виникла як альтернатива класичній економічній теорії, яка домінувала до кінця XX століття. Класична теорія стверджувала, що суб'єкти економіки в прийнятті фінансових рішень керуються лише своїми індивідуальними інтересами і приймають раціональні рішення. Однак з часом стало очевидним, що на поведінку раціональних суб'єктів впливає багато різних факторів, і вони можуть приймати рішення, які не завжди є раціональними. Класичні фінансові теорії не можуть пояснити всіх випадків не раціонального прийняття фінансових рішень, оскільки реальна поведінка індивідів часто відрізняється від того, що передбачає теорія.

Отже, поведінкова економіка почала аналізувати причини, чому люди приймають нераціональні фінансові рішення, і вплив різних психологічних факторів (емоцій, ментальних моделей, упереджень і т. д.) на цей процес. У 1895 році французький соціолог Г. Лебон описав ознаки нераціональної поведінки індивідів у контексті прийняття рішень. За словами вченого, люди у натовпі піддаються зовнішньому впливу і починають виявляти поведінку, яка суттєво відрізняється від їхньої індивідуальної поведінки [1].

У 1953 році лауреат Нобелівської премії з економіки М. Алле зазначив, що відсутність інформаційно-оцінювальних рамок ускладнює раціональний вибір індивідів, особливо в умовах можливої альтернативи [2]. Основоположник аналізу рішень, переговорів і теорії ігор Г. Райфф в своїй науковій праці «Вибір в умовах невизначеності» зазначав, що при прийнятті значущих рішень, включаючи фінансові, роль відіграє ряд факторів, серед яких можна відзначити і випадковість [3].

Поведінкова модель прийняття фінансових рішень ґрунтується на основних теоріях поведінки, серед яких важливі: «теорія перспективи», «теорія поведінки інвестора», «теорія транзакційного шуму» та «теорія ефективності транзакцій».

«Теорія перспективи» Д. Канемана та А. Тверські, що виникла як результат переосмислення теорії раціональних очікувань, підкреслює значення «неприйняття втрат» в поведінці людей. Автори цієї теорії, базуючись на результатах емпіричних досліджень, стверджують, що люди завжди сприймають втрати значно сильніше, ніж отриманий прибуток. Цей феномен неприйняття втрат пояснюється рядом поведінкових ефектів, таких як «ефект статус-кво» (збереження стану речей без змін), «ефект одержимості» (надмірна прихильність до власної власності), «ефект страуса» (ігнорування потенційних загроз), «ефект безпеки» (віддача переваги гарантованому, а не найбільш вигідному), «ефект уникнення втрат» (спроба уникнути втрат, навіть за ціною ненадмірного ризикування) і «ефект пастки» (продовження інвестування в проект, незважаючи на його несприятливі перспективи, через початкові вкладення) [4].

В основі «теорії поведінки інвестора» лежить «ефект консерватизму», який проявляється в тому, що людина ігнорує нову інформацію, яка суперечить її усталеним уявленням, і реагує з запізнілими або обмеженими реакціями навіть на позитивну інформацію.

Отже, для уникнення втрат капіталу домогосподарствам важливо усвідомлювати ці ефекти поведінкової економіки. Аналізуючи ці ефекти, можна визначити, що домогосподарства прагнуть до двох основних цілей: розширення капіталу або зменшення ризику втрати його до мінімуму. Проте ці дві мети часто ведуть до банкрутства, оскільки це основні пастки для втрати коштів. Для збереження капіталу необхідно визначити чіткий рівень втрат, який задовольнить особу для прийняття певного ризику. Встановлення такого фіксованого рівня втрат допоможе зменшити вплив вищезгаданих ефектів на психологічному рівні, що сприятиме збереженню капіталу домогосподарства.

Список використаних джерел:

- 1 Le Bon, G. (1977). *The Crowd* New York: Penguin Books.
- 2 Allais, M. (1953). *Le comportement de l'homme rationel*. *Econometrica*, 21, 503-546.
- 3 Raiffa, H. (1968). *Decision analysis; introductory lectures on choices under uncertainty*. Mass: Reading.
- 4 Kahneman, D., Tversky, A. (1979). *Prospect Theory: An Analysis of Decision Under Risk*. *Econometrica*, 47, 263-291.

Романова О. В., Решетнікова К. С.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ СФЕРИ ПОСЛУГ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Збройна вторгнення країни-агресора проти України призвела до кризи внутрішньої економіки. Найбільші фінансові організації світу прогнозують економіку України що переживає значний спад.

Багатьом компаніям доводиться закриватися чи бути переміщеними внаслідок військових дій. Однак навіть у таких надзвичайно складних умовах стабільне функціонування економіки необхідне для виживання України.

Війна в Україні спричинила значні руйнування та порушення у багатьох сферах життя, у тому числі у сфері послуг. Та економічні настрої українців порівняно з початком бойових дій поліпшилися. Індикатор економічних настроїв (ІЕН) в Україні в першому кварталі 2024 року становив 103,8% в порівнянні зі 95,2% у першому кварталі 2023 року та 77,4%, та в другому кварталі 2022 року (рис. 1).

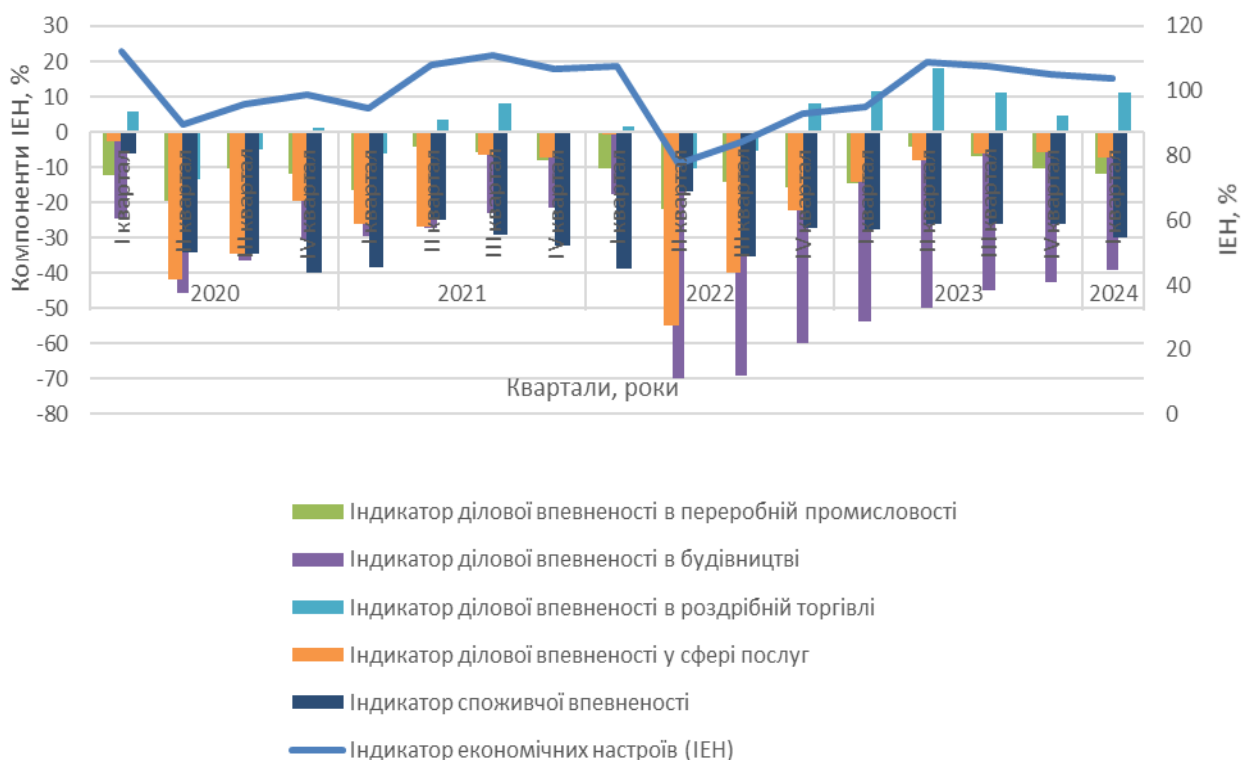

Рис.1. Економічні настрої українців.

Джерело: складено авторами за даними [1]

Згідно з даними офіційної статистики [2], у I кварталі 2024 року порівняно з аналогічним періодом 2022 року зафіксовано поліпшення за двома з п'яти компонентів ІЕН: в роздрібній торгівлі (з 1,5% до 11,1%) та споживчій впевненості (з -38,6% до -29,9%). В той час в переробній (з -10,2% до -11,8%) будівництві (з -17,7% до -39,3%) та у сфері послуг (з -0,7% до -7,4%) відзначається погіршення ділової впевненості.

Проте війна також спровокувала активний процес діджиталізації, який дозволив багатьом компаніям та організаціям продовжити свою роботу та надавати послуги населенню. Створення умов відновлення після війни, один із способів заощадити та підтримати діяльності українських компаній в умовах воєнного часу – це масовий перехід на «цифри», тобто діджиталізація. Переваги та недоліки діджиталізації у сфері послуг узагальнені в табл. 1.

Таблиця 1

Переваги та недоліки діджиталізації у сфері послуг

Переваги	Недоліки
1. Підвищена доступність	1. Відсутність Інтернету.
2. Спрощення процесів	2. Низька цифрова грамотність:
3. Зниження витрат	3. Кібербезпека
4. Підвищена прозорість	

Цифрові послуги доступні цілодобово та без вихідних з будь-якої точки світу, що робить їх зручнішими для користувачів. Відсутність доступу до Інтернету обмежує й доступ до цифрових послуг.

Завдяки цифровізації багато рутинних процесів можна автоматизувати і, отже, виконувати швидше і простіше, заощаджуючи час та гроші як підприємств, так і користувачів. Проте не всі люди мають достатні знання та навички для використання цифрових послуг.

Цифрові платформи можуть забезпечити більшу прозорість та підзвітність у роботі організацій, та кібербезпека є важливою проблемою для впровадження цифрових платформ та послуг.

Приклади діджиталізації у сфері послуг:

1. Онлайн-сервіси. Багато компаній та організацій перевели свої послуги в онлайн, наприклад: Онлайн-замовлення та доставка товарів, онлайн-консультації та онлайн-навчання.

2. Мобільні додатки. Мобільні програми стали важливим каналом надання послуг, наприклад: для оплати комунальних послуг, замовлення таксі та бронювання квитків.

3. Електронні документи. В Україні активно впроваджується система електронних документів, яка дозволяє людям отримувати необхідні послуги без потреби особистого відвідування установ.

Штучний інтелект. Штучний інтелект використовується для автоматизації багатьох процесів у сфері послуг, наприклад обслуговування клієнтів, чат-ботів, віртуальних помічників.

Отже, у підсумку можемо сказати що цифровізація сфери послуг України є важливим процесом зі значним потенціалом для покращення життя людей. Однак для того, щоб цифровізація була успішною, необхідно вирішити низку проблем, таких як доступ в Інтернет, цифрова грамотність та кібербезпека.

Перехід до цифрових послуг частково згладжує негативний вплив війни на бізнес та створює умови для забезпечення та збереження працездатності підприємств. Але знищення енергетичної інфраструктури України ставить під загрозу процеси цифровізації національної економіки та значно ускладнює перехід до цифрових технологій. Активне впровадження цифрових інновацій у сфері послуг може стати ключовим фактором для швидкого відновлення та збільшення конкурентоспроможності у повоєнний період. Тому необхідно, щоб уряд створив сприятливі умови для цифровізації державно контрольованих секторів послуг та підтримав інформатизацію приватних підприємств у цьому секторі. Це може бути здійснено шляхом часткової компенсації вартості придбання автономних джерел живлення та створення зон коворкінгу, які будуть забезпечені генераторами електроенергії, за допомогою державних фондів.

Список використаних джерел:

1. Індикатор економічних настроїв. Статистична інформація з офіційного веб сайту Державної служби статистики України. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>.

Ткаченко О. О., канд. фіз.-мат. наук Катан В. О.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

ОПТИМІЗАЦІЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ В КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У контексті швидкого розвитку цифрової економіки, підприємства роздрібної торгівлі змушені постійно оптимізувати свою діяльність, щоб відповідати сучасним вимогам ринку. Використання новітніх цифрових технологій, аналітика великих даних та автоматизація процесів стають ключовими елементами цього процесу.

Цифрова економіка – це сектор економіки, який базується на цифрових технологіях, включаючи інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ), інтернет, хмарні технології, штучний інтелект, блокчейн, біг-дата та інші. Вона охоплює всі аспекти економіки, які використовують цифрові технології для створення нових продуктів та послуг, покращення продуктивності та ефективності, а також для досягнення конкурентних переваг. Цифрова економіка включає в себе не тільки традиційні ІТ-компанії, але й компанії з інших секторів економіки, які активно використовують цифрові технології для оптимізації своєї діяльності. Вона включає в себе такі сфери, як електронна комерція, цифровий маркетинг, телекомунікації, онлайн-освіта та цифрове здоров'я [1, с. 287].

Цифрові технології відіграють ключову роль в оптимізації роздрібної торгівлі. Вони допомагають підприємствам покращувати ефективність, збільшувати продажі та покращувати обслуговування клієнтів.

Однією з найважливіших цифрових технологій є електронна комерція. Інтернет-магазини та мобільні додатки дозволяють покупцям здійснювати покупки з будь-якого місця та в будь-який час. Це не тільки зручно для покупців, але і допомагає роздрібним торговим підприємствам розширити свою клієнтську базу та збільшити продажі [2, с. 81].

Аналітика великих даних – важлива цифрова технологія, яка використовується в роздрібній торгівлі. Збір та аналіз великих обсягів даних про покупців може допомогти роздрібним торговим підприємствам краще розуміти потреби своїх клієнтів, прогнозувати тенденції та оптимізувати стратегії маркетингу та управління запасами.

Штучний інтелект та машинне навчання також використовуються для оптимізації роздрібної торгівлі. Ці технології можуть бути використані для автоматизації різних аспектів роздрібної торгівлі, включаючи рекомендаційні системи, персоналізацію обслуговування клієнтів, управління запасами та прогнозування попиту.

Блокчейн – це ще одна цифрова технологія, яка може бути використана в роздрібній торгівлі. Блокчейн може бути використаний для забезпечення прозорості та слідування в ланцюгу постачання, що може покращити довіру покупців та оптимізувати процеси управління запасами [3, с. 174].

Інтернет речей (IoT) – це цифрова технологія, яка використовується в роздрібній торгівлі. IoT-пристрої, такі як розумні полиці та RFID-мітки, можуть допомогти роздрібним торговцям автоматизувати процеси управління запасами, відстежувати товари в реальному часі та покращувати ефективність магазину.

Однак, разом з цими можливостями, цифрова економіка також ставить перед роздрібними торговими підприємствами нові виклики. Це включає в себе необхідність захисту даних клієнтів, забезпечення кібербезпеки, а також постійне оновлення та адаптація до швидко змінюваних технологій. Тому, для успішної адаптації до цифрової економіки, роздрібним торговцям необхідно не тільки впроваджувати нові технології, але й розробляти стратегії для управління цими викликами. Отже, оптимізація діяльності підприємства роздрібної торгівлі в контексті цифрової економіки є важливим кроком для підприємств, які прагнуть залишатися конкурентоспроможними в сучасному світі. Використання цифрових технологій може допомогти підприємствам покращити ефективність, збільшити продажі та покращити обслуговування клієнтів. Однак, цифрова економіка також несе нові виклики, включаючи необхідність захисту даних клієнтів, забезпечення кібербезпеки, а також постійне оновлення та адаптація до швидко змінюваних технологій. З урахуванням цих факторів, оптимізація діяльності підприємства роздрібної торгівлі в контексті цифрової економіки є важливим шляхом для досягнення стійкого росту та успіху.

Список використаних джерел

1. Дергачова Г.М., Колешня Я.О. Цифрова трансформація бізнесу: сутність, ознаки, вимоги та технології. *Економічний вісник НТУУ «КПІ»*. 2020. С. 280-290.

2. Сарай Н. Оптимізація управління бізнес-процесами на підприємстві. *Науково-виробничий журнал: Інноваційна економіка*. 2020. Т. 82, № 2. С. 79-84.
3. Інформаційні технології та засоби навчання. 2024. Т. 99, № 1. С. 1-228.

Токарєв А. А.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЗВИТОК ТА ЗНАЧЕННЯ КРИПТОВАЛЮТИ У СВІТОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Криптовалюта – це цифрова або віртуальна валюта, яка використовує криптографію для забезпечення безпеки та перевірки транзакцій [1]. Вона представляє собою революційну технологію, яка має потенціал для трансформації світової економіки та фінансової системи. У цій доповіді ми розглянемо історію розвитку криптовалюти, її переваги та ризики, а також її вплив на світову економіку. Першою та найвідомішою криптовалютою є Bitcoin, який був створений у 2009 році анонімним розробником або групою розробників під псевдонімом Сатоші Накамото [1]. Bitcoin став першою децентралізованою цифровою валютою, яка функціонує без центрального банку або єдиного адміністратора. Після успіху Bitcoin почали з'являтися інші криптовалюти, відомі як альткоїни [2]. Ці альтернативні криптовалюти часто намагаються вдосконалити певні аспекти Bitcoin або запропонувати додаткові функції та можливості. Прикладами відомих альткоїнів є Ethereum, Litecoin, Ripple та багато інших.

Однією з головних переваг криптовалюти є її децентралізація та відсутність контролю з боку центральних органів влади [1]. Транзакції здійснюються безпосередньо між користувачами без посередників, що забезпечує більшу свободу та незалежність.

Криптовалютні транзакції часто відбуваються швидше та з нижчими комісіями порівняно з традиційними фінансовими транзакціями [2]. Це робить криптовалюту привабливою альтернативою для міжнародних переказів та платежів. Крім того, криптовалюта забезпечує підвищену безпеку та анонімність завдяки використанню криптографічних методів. Транзакції записуються в децентралізованому публічному реєстрі, відомому як блокчейн, який практично неможливо підробити або змінити.

Незважаючи на свої переваги, криптовалюта також має певні ризики та проблеми. Одним з основних ризиків є висока волатильність цін на криптовалюту [1]. Ціни можуть значно коливатися протягом короткого періоду часу, що робить криптовалюту спекулятивним та ризикованим активом. Іншою проблемою є відсутність регулювання та правової визначеності щодо криптовалют у багатьох країнах [1]. Це створює невизначеність для користувачів та бізнесу, а також ускладнює інтеграцію криптовалют у традиційну фінансову систему.

Крім того, криптовалюта може використовуватися для незаконної діяльності, такої як відмивання грошей, фінансування тероризму та ухилення від сплати податків [2]. Це викликає занепокоєння у регуляторів та правоохоронних органів у всьому світі. Криптовалюта має значний потенціал для трансформації фінансової системи та світової економіки [1]. Вона пропонує альтернативні способи здійснення транзакцій, зберігання вартості та залучення інвестицій. Децентралізовані фінансові послуги (DeFi), розумні контракти та токенизація активів – це лише деякі з прикладів того, як криптовалюта змінює традиційні фінансові та економічні моделі [2]. Однак, зростання популярності криптовалют також створює виклики для традиційних фінансових інститутів, таких як банки та регулятори [1]. Вони повинні адаптуватися до нових реалій та знаходити способи інтеграції з криптовалютними системами. Майбутнє криптовалют виглядає багатообіцяючим, незважаючи на існуючі виклики. Багато експертів вважають, що криптовалюта має потенціал для широкого прийняття та інтеграції з традиційними фінансовими системами. Однак, для реалізації цього потенціалу необхідно розробити чітку регуляторну базу [2]. Урядам та регуляторам необхідно знайти баланс між забезпеченням безпеки та стабільності, з одного боку, та сприянням інноваціям та розвитку, з іншого.

Крім того, подальший розвиток технології блокчейн та криптовалют відкриває нові можливості для інновацій та застосування. Від розумних контрактів та децентралізованих додатків до інтернету речей та штучного інтелекту – потенціал криптовалют виходить далеко за межі фінансової сфери.

Криптовалюта представляє собою революційну технологію, яка має значний потенціал для трансформації світової економіки та фінансової системи. Вона пропонує переваги, такі як децентралізація, швидкість транзакцій, низькі комісії та

підвищена безпека. Однак, криптовалюта також стикається з низкою викликів та ризиків, включаючи високу волатильність цін, відсутність регулювання та можливість використання для незаконної діяльності. Для вирішення цих проблем необхідні спільні зусилля регуляторів, учасників ринку та громадськості. Незважаючи на виклики, майбутнє криптовалюти виглядає багатообіцяючим. З розвитком технологій та зростанням прийняття, криптовалюта має потенціал стати невід'ємною частиною світової економіки та фінансової системи.

Список використаних джерел:

1. Antonopoulos, A. M. (2022). *Mastering Bitcoin: Programming the Open Blockchain* (3rd ed.). O'Reilly Media.
2. Adams, R. (2019). *The Everything Guide to Investing in Cryptocurrency: From Bitcoin to Ripple, the Safe and Secure Way to Buy, Trade, and Mine Digital Currencies*. Simon & Schuster.

**Д-р екон. наук Ханін І. Г.¹, д-р екон. наук Поляков М. В.²,
д-р екон. наук Білозубенко В. С.³**

¹*Національний університет водного господарства та природокористування (Україна),*

²*Noosphere Ventures (США),*

³*Університет митної справи та фінансів (Україна)*

**ОСНОВНІ ПИТАННЯ ЩОДО РОЗРОБКИ
ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНИХ ЗАСАД
ДОСЛІДЖЕННЯ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

В останні роки у наукових та експертних колах активно обговорюються такі процеси як цифровізація (стосовно певних процесів, бізнесів тощо), цифрові трансформації (переважно стосовно галузей і секторів економіки), а також становлення так званої цифрової економіки (ЦЕ). Однак, попри жваву дискусію, економічна наука досі не запропонувала цілісної концепції ЦЕ. Напрацювання в цій сфері залишаються дуже фрагментованими, що звісно не сприяє глибокому розумінню відповідних змін в економіці, а відтак ускладнює формування ефективних стратегій поведінки держави і бізнесу [1–3]. З огляду на це важливою науковою проблемою є розробка теоретико-методологічних засад дослідження ЦЕ.

Метою цієї роботи є окреслення основних питань, які потрібно проробити, щоб вирішити цю наукову проблему.

Найбільш важливим фактором становлення ЦЕ звісно є технології, які до останнього часу називались інформаційними, інформаційно-технологічними, а в останні роки, враховуючи переважаючі носії даних і фізичні процеси їх обробки, цифровими технологіями (ЦТ). Враховуючи поширення ЦТ, їх глибоке проникнення у структуру економіки, базовим питанням для формування уявлень про ЦЕ є розуміння феномену ЦТ, їх функцій в економіці, моделей і наслідків використання. Звичайно, це повинно досліджуватись на різних рівнях економіки [3]. Окрім макро-, мезо- та мікрорівневого аналізу, потрібно посилювати напрацювання щодо дослідження змін, які стосуються індивіда як прямих учасників процесів в економіці чи користувачів ЦТ, тому що саме масовізація, демократизація та індивідуалізація стали одними з головних властивостей ЦЕ [1–3]. Другим питанням є доведення того, чи є ЦЕ новим типом економіки. Відповідь на це питання звичайно має ґрунтуватись на детальній розробці концепції ЦЕ, обґрунтуванні її нових властивостей порівняно з іншими типами, у тому числі у історичному аспекті. Однак типізація економіки – складне питання з точки зору порівняльного аналізу.

Наступне питання, що є продовженням типізації, є пояснення того, як за умов використання ЦТ перетворюється економічна система у традиційному її розумінні. Маються на увазі зміни організаційно-економічних відносин, які несуть в собі певну організацію і охоплюють виробництво, розподіл, обмін і споживання. ЦТ безпосередньо стосуються комунікації та змінюють загальні соціально-економічні відносини, які описують взаємодію різних учасників в економіці. Ці відносини охоплюють різні аспекти взаємодії між економічними інститутами, структурами та соціальними групами. Критично важливим з точки зору економічної системи є і перетворення господарського механізму. Поширення ЦТ та реорганізація на їх основі різноманітних процесів закономірно призводить до змін інститутів, які регулюють економіку та утворюють господарський механізм. Також з системної точки зору важливим є врахування впливу ЦТ на зміни форм економічної організації суспільства та поширення нових її моделей.

Фундаментальним питанням для розуміння ЦЕ є визначення того, до яких структурних змін національної економіки призводить поширення і використання ЦТ, яка нова структура галузей і секторів виникає у результаті цифрових трансформацій. З цього також випливає і ще один напрям – визначення структури самої ЦЕ, тобто з яких частин чи функціональних блоків вона складається. При цьому важливо розуміти, що у деяких випадках ЦЕ може розглядатись як окремий сектор, а у деяких – як міжсекторальна і міжгалузева індустрія. Важливо також продовжувати удосконалювати класифікацію (категоризацію) різноманітних видів електронного бізнесу та електронної комерції.

Враховуючи те, що ЦТ створюють нове віртуальне середовище для комунікації та різних видів активності, яке характеризується екстериторіальністю, закономірно мають бути розглянуті й просторові аспекти, тобто просторові зміни економіки. На жаль, по цьому напрямку бракує напрацювань. Тільки починає розвиватись концепція Інтернет-економіки та Інтернет-географія. З точки зору економіки варто поглиблювати пояснення зв'язків цифрової економіки з таким концепціями як «економіка даних» та «економіка знань». Окрім цього, потрібно враховувати вплив ЦТ на суспільство та його організацію, що сьогодні робиться на основі концепції цифрового суспільства, яка доповнила концепції інформаційного суспільства та суспільства знань.

На завершення потрібно сказати і про дисциплінарні напрями розробки теоретико-методологічних засад дослідження ЦЕ. Такі напрями, зокрема, утворюють дослідження: еволюції міжнародних економічних відносин; світогосподарської системи; перетворень світових ринків товарів та послуг; виникнення нових ринків інформаційних товарів та послуг, а також даних; глобалізаційних процесів у сфері ЦЕ, а також її сприяння економічній глобалізації взагалі.

За кожним з наведених вище напрямів є необхідність підбору комплексу методів дослідження, що утворить відповідну методологічну базу. З огляду на проблеми сучасної економічної науки, наголошується на необхідності посилення використання міждисциплінарних підходів і досліджень ЦЕ.

Список використаних джерел:

1. Середюк Т.Б. Дифузія інновацій у секторі ІКТ в умовах становлення цифрової економіки: дис. ...докт. філософії: 051 – економіка. Рівне, 2021. 314 с.

2. Сопін Є.О. Підвищення економічної ефективності електронних платіжних послуг у цифровій економіці: дис. ...докт. філософії: 051 – економіка. Рівне, 2023. 297 с.
3. Поляков М.В. Економіка знань: сутність, детермінанти, глобальний ландшафт: монографія. Дніпро: Нова ідеологія, 2018. 688 с.

Харакоз Л. В.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРОБЛЕМ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Розвиток цифрової економіки залишається надзвичайно актуальним у сучасному світі з кількох причин: вона створює нові можливості для економічного зростання через підвищення продуктивності, створення нових ринків та розвиток інновацій. Країни, які лідирують у цифровому розвитку, зазвичай мають конкурентну перевагу на світовому ринку. Збільшення інвестицій у цифрові технології може підвищити конкурентоспроможність країни. Цифрові технології постійно еволюціонують, що стимулює інновації та новаторські рішення в різних сферах, включаючи медицину, транспорт, фінанси та інші.

Цифрова економіка може сприяти соціальному розвитку, забезпечуючи доступ до освіти, охорони здоров'я та інших соціальних послуг, а також створюючи нові можливості для розвитку кар'єри та робочих місць.

Цифрова економіка сприяє глобалізації, дозволяючи компаніям працювати в онлайн-середовищі та спілкуватися з клієнтами та партнерами з усього світу. Розвиток цифрової економіки спонукає до інвестицій у цифрову інфраструктуру, включаючи швидкі інтернет-з'єднання та високопродуктивні обчислювальні системи. Цифрові технології можуть використовуватися для вирішення глобальних проблем, таких як зміна клімату, енергоефективність та розробка нових джерел енергії. Загалом, розвиток цифрової економіки є важливим для соціального, економічного та технологічного прогресу у всьому світі, і ця тенденція набуває все більшого значення з плином часу.

Цифрова економіка створює безліч можливостей для розвитку та інновацій, проте вона також постійно стикається з різними проблемами. Ось кілька з них, які є актуальними в сучасному світі:

1. Цифрова нерівність: нерівний доступ до цифрових технологій та інтернету створює розрив між багатими та бідними регіонами та соціальними групами. Це може призвести до ще більшого розриву у можливостях для розвитку та інновацій.

2. Приватність та безпека даних: зростання обсягів цифрових даних породжує загрози для приватності та безпеки. Це включає в себе можливість зловживання даними, кібератаки та порушення конфіденційності.

3. Цифровий діловий етикет: з розвитком цифрової економіки виникають нові питання щодо етики використання даних, штучного інтелекту та автоматизованих систем. Наприклад, проблеми з прозорістю та відповідальністю в алгоритмах прийняття рішень.

4. Зміни на ринку праці та технологічне безробіття: впровадження автоматизованих систем та штучного інтелекту може призвести до втрати робочих місць у певних секторах економіки та змін у вимогах до робочої сили.

5. Монополізація ринку технологій: деякі великі технологічні компанії набувають значного впливу на цифровий ринок, що може обмежувати конкуренцію та інновації.

6. Цифрова інфраструктура: нерозвиненість цифрової інфраструктури у деяких регіонах або країнах може уповільнювати розвиток цифрової економіки та обмежувати доступ до її переваг.

7. Кібербезпека та кіберзлочинність: зростання цифрової діяльності також призводить до зростання загроз кібербезпеці, включаючи кібератаки на корпоративні та державні системи, крадіжки даних та інші види кіберзлочинності.

Основною проблемою формування цифрової інфраструктури в Україні для розвитку вітчизняних цифрових бізнес-моделей в динамічному соціально-економічному та екологічному середовищі є досягнення стійкості шляхом збалансованого, інклюзивного та справедливого підходу. Стабільність вітчизняних бізнес-моделей у розвитку цифрової інфраструктури має велике значення для успішної інтеграції українського цифрового ринку на ринок Європейського Союзу.

Ця проблема виходить за межі простого створення технічної інфраструктури, оскільки вимагає особливої уваги до соціальних та економічних аспектів.

Для досягнення цієї стійкості та включеності українських бізнес-моделей в цифровий простір, необхідно створити відповідні сприятливі умови для

розвитку внутрішнього цифрового бізнесу, включаючи спрощення регуляторного середовища, підтримку інновацій та збереження конкурентоспроможності.

Доступ до якісної освіти з цифрових технологій та компетентних кадрів, що є ключовим для стійкого розвитку цифрової економіки. Важливо зберегти довіру користувачів до цифрових послуг шляхом захисту їхньої приватності та забезпечення кібербезпеки.

Ці кроки допоможуть забезпечити стійкий розвиток вітчизняних цифрових бізнес-моделей і підготовку до успішної інтеграції на європейський цифровий ринок.

Розв'язання зазначених проблем вимагає комплексного підходу, включаючи регулювання, інвестиції в інфраструктуру та освіту, розвиток етичних стандартів та політик щодо приватності даних, а також співпрацю між урядом, громадськістю та приватним сектором.

Список використаних джерел:

1. Підтримка українського бізнесу та залучення інвестицій ЄС: Мінцифри та DIGITALEUROPE підписали меморандум. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/pidtrym-ka-ukrainskoho-biznesu-ta-zaluchennia-investytsii-ies-mintsyfri-ta-digitaleurope-pidpysaly-memorandum>
2. Про ратифікацію Угоди між Україною та Європейським Союзом про участь України у програмі Європейського Союзу @Цифрова Європа@ (2021-2027): Закон України від 23.02.2023 № 2926-IX. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2926-20#Text>.

Харенко В. Ю., канд. екон. наук Скрипник Н. Є.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СИСТЕМІ ПРИЙНЯТТЯ ЕКОНОМІЧНИХ РІШЕНЬ

Штучний інтелект (ШІ) зараз є одним із найбільш значущих напрямків у світі технологій, який стрімко розвивається, особливо у сфері економіки. Історія ШІ починається з середини ХХ століття, коли вперше були закладені теоретичні основи машинного навчання та нейронних мереж. З того часу ШІ пройшов значний шлях розвитку, включаючи епоху «зими ШІ», коли інтерес до цієї сфери значно впав, до сучасного етапу, який характеризується швидкими технологічними проривами і широкими можливостями застосування.

У сучасному бізнесі та економіці ІІІ застосовується у величезній кількості областей. Починаючи від автоматизації процесів та аналітики великих даних до створення розумних систем, які можуть передбачати ринкові тенденції та оптимізувати стратегії ведення бізнесу. ІІІ також став ключовим елементом у розробці персоналізованих продуктів і послуг, що дозволяє компаніям краще взаємодіяти зі своїми клієнтами. Інструменти ІІІ дозволяють з високою точністю аналізувати ринкові дані, прогнозувати зміни попиту та пропонування, а також оптимізувати виробничі процеси. Це відкриває нові можливості для підвищення ефективності, скорочення витрат та створення інноваційних бізнес-моделей, що веде до зростання конкурентоспроможності компаній на ринку. В останні роки, застосування штучного інтелекту в процесах прийняття економічних рішень стало одним із ключових напрямків розвитку багатьох компаній. ІІІ вносить значні зміни в те, як компанії обробляють інформацію, аналізують дані та приймають стратегічні рішення. Його інтеграція в бізнес-процеси дозволяє компаніям оптимізувати внутрішні операції, забезпечувати більшу точність у прогнозуванні та підвищувати загальну ефективність.

Однією з ключових областей, де ІІІ демонструє вражаючі результати, є аналіз ринків. Системи, засновані на ІІІ, здатні обробляти величезні обсяги даних, виявляючи тенденції та закономірності, які не завжди очевидні для людського аналізу. Це дозволяє компаніям адаптуватися до змін у ринкових умовах швидше та ефективніше. Крім того, ІІІ використовується для управління ризиками, допомагаючи ідентифікувати потенційні проблеми та запобігати їх негативному впливу на бізнес.

Таблиця 1

Статистика використання ІІІ в різних галузях [1]

Галузь	Відсоток впровадження ІІІ	Основні напрями застосування
Фінансові послуги	30%	Ризик-менеджмент, особисті фінансові помічники, шахрайство
Охорона здоров'я	25%	Діагностика захворювань, персоналізована медицина, операційні процедури
Виробництво	20%	Автоматизація ліній збірки, якість продукції, планування виробництва
Роздрібна торгівля	15%	Персоналізоване ціноутворення, запаси, рекомендації продуктів
Транспорт та логістика	10%	Оптимізація маршрутів, прогнозування попиту, управління флотом

Ще однією важливою перевагою ШІ є його здатність оптимізувати бізнес-стратегії. ШІ може допомогти компаніям визначити найефективніші способи використання ресурсів, вибору цільових ринків, а також розробки та впровадження маркетингових кампаній. Використання ШІ для цих цілей не тільки підвищує загальну ефективність діяльності компанії, але й забезпечує більш персоналізований підхід до клієнтів.

Порівнюючи ефективність ШІ з традиційними методами прийняття економічних рішень, можна відзначити значні переваги перших. ШІ дозволяє обробляти більші обсяги даних з вищою швидкістю та точністю, що призводить до більш обґрунтованих та ефективних рішень [2].

Майбутнє розвитку штучного інтелекту (ШІ) у сфері економіки виглядає обнадійливо і водночас ставить перед нами нові виклики. Завдяки постійному технологічному прогресу, можливості ШІ в аналізі економічних даних та прийнятті рішень продовжують розширюватися. Це включає більш глибокий аналіз ринкових тенденцій, прогнозування економічних змін та розробку ефективних стратегій для бізнесу. ШІ може внести значні зміни в способи, якими компанії ведуть свою діяльність, підвищуючи продуктивність та сприяючи інноваціям.

Однак, зі зростанням ролі ШІ у економіці виникають і певні етичні та соціальні виклики. Одним з основних є питання конфіденційності та безпеки даних, оскільки системи ШІ часто обробляють великі обсяги особистої та корпоративної інформації. Також важливим є питання відповідальності за рішення, прийняті на основі рекомендацій ШІ, особливо в контексті фінансових ринків та корпоративного управління. Крім того, існує ризик збільшення соціальної нерівності через автоматизацію та заміну людської праці ШІ [3].

У цьому контексті важливим стає розробка та впровадження стратегій для збалансованого та відповідального використання ШІ. Це включає розробку етичних принципів використання ШІ, забезпечення прозорості алгоритмів та захисту даних. Також важливо стимулювати розвиток навичок серед працівників для роботи з новітніми технологіями, щоб зменшити розрив у кваліфікації та сприяти більш гармонійному переходу до високотехнологічного майбутнього. В кінцевому підсумку, головним завданням є використання потенціалу ШІ для досягнення сталого та інклюзивного економічного зростання.

Список використаних джерел:

1. Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні: монографія / За заг. ред. А.І. Шевченка. Київ: ИПШІ, 2023. 305 с. URL: https://jai.in.ua/archive/2023/ai_monograph.pdf.
2. Дорошкевич Д.В., Литвиненко І.С. Аналіз викликів для менеджменту через активізацію застосування штучного інтелекту в діджитал суспільстві. *Ефективна економіка*. 2022. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9870>.
3. Шкурупій О.В., Дейнека Т.А., Туль С.І. Глобальна діджиталізація: переваги, загрози та роль людини в епоху штучного інтелекту: Наукове забезпечення соціально-економічних і управлінських засад розвитку, правового регулювання, провайдингу екоінновацій та енергоефективних технологій в умовах глобалізації в аграрній і суміжних сферах: колективна монографія; за ред. Ю.В. Самойлик. Полтава: ТОВ НВП «Укрпромторгсервіс», 2021. С. 23-34.

Хмелик В. І.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

РОЗВИТОК МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ УКРАЇНИ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

В умовах війни між країною-агресором та Україною у системі надання медичної допомоги в нашій країні з'явилося багато нових перешкод, які роблять впровадження реформування медичної галузі складним завданням. Спостерігається недостатність нормативно-правового забезпечення реформ, що призводить до невизначеності у процесах їх впровадження. дефіцит кваліфікованих фахівців у сфері управління [1; 2].

Формування системи охорони здоров'я в Україні значно вплинула планова економіка, що призвело до тривалого непристосування медичної галузі до нових конкурентних умов та потреб споживачів. Це спричинило відставання медичної галузі від світових стандартів. недостатність професійної компетентності топ-менеджерів установ охорони здоров'я; недостатня чіткість делегування повноважень та підпорядкованість між керівниками підрозділів; відсутність єдиної управлінсько-господарської стратегії розвитку; неефективність системи моніторингу роботи медичних закладів різних форм власності; необхідність підвищення рівня кваліфікації медичного персоналу [3].

Науковці виокремлюють фактори низького рівня ефективності функціонування системи охорони здоров'я в Україні: нестача фахівців, недостатня кваліфікація медичного персоналу, обмежена доступність та застаріле медичне обладнання, низькі заробітні плати в галузі, відсутність фінансової підтримки

з боку держави, невчасне надання медичної допомоги громадянам. Незважаючи на вищезазначені виклики, існують інші, такі як дефіцит фінансових ресурсів, зростання середнього віку населення, збільшення кількості хронічних захворювань, нестабільність політичного середовища та недосконалість нормативно-правової бази. Всі ці аспекти створюють додатковий тиск на систему охорони здоров'я в Україні, яка перебуває у складному стані. Тому, виникає нагальна необхідність у проведенні реформ у галузі, впровадженні інноваційних методів управління державними та приватними закладами системи охорони здоров'я, а також перегляді державних стратегій розвитку надання медичної допомоги населенню.

Основні групи проблем у системі охорони здоров'я можна узагальнити до таких категорій:

1. Фінансові проблеми:

- недостатній рівень фінансової підтримки галузі охорони здоров'я;
- недостатній обсяг інвестицій у галузь охорони здоров'я.

2. Інституційні проблеми:

- недостатня свобода (політична, економічна, організаційна) суб'єктів господарювання, які надають медичні послуги;
- бюрократичний та повільний процес оновлення та прийняття нормативно-правової бази;
- розмитість ключових понять у законодавчих документах;
- суперечливість норм у законодавчих актах;
- складний та тривалий процес прийняття законів про охорону здоров'я;
- обмежена кількість кваліфікованих спеціалістів з необхідними знаннями в галузі медицини та права;
- високий рівень розбіжностей та спірних питань у законодавчих документах галузі охорони здоров'я.

3. Політичні проблеми:

- нестабільність політичної ситуації в Україні;
- недостатня підтримка реформ з боку влади.

4. Економічні проблеми:

- нестабільність економічної ситуації в Україні;
- низький рівень ВВП на душу населення.

5. Соціальні проблеми:

- демографічні зміни в Україні;
- зростання захворюваності на хронічні хвороби.

Для подолання цих викликів важливо впровадити інноваційні підходи та стратегічні рішення в сфері охорони здоров'я, забезпечити доступність медичних послуг та підвищити якість медичної допомоги. У зв'язку з цим особливої актуальності набуває розвиток електронного здоров'я (e-Health), що включає створення єдиної інформаційної системи для охорони здоров'я збір, зберігання та обробку медичних даних пацієнтів, розвиток телемедицини: надання медичної допомоги дистанційно через інформаційно-комунікаційні технології, забезпечення доступу до медичної допомоги для жителів віддалених регіонів, проведення інформаційних кампаній з профілактики захворювань.

Список використаних джерел:

1. Стахів О. Макроекономічні та соціальні передумови системного розвитку закладів охорони здоров'я в Україні. *Modeling the Development of the Economic Systems*. 2022. № 3. С. 109-114.
2. Шевчук Р.В. Аналіз проблем реформування системи охорони здоров'я в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Публічне управління та адміністрування*. 2022. № 33 (72). С. 178-183
3. Кузьменко Г.О. Проблеми реалізації механізмів публічного управління у сфері охорони здоров'я в Україні. *Публічне урядування*. 2022. № 2 (30) С. 47-54.
4. Гавриченко Д.Г. Трансформації системи охорони здоров'я в умовах децентралізації України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2022. № 3. С. 72-76.

Юхименко В. П., канд. екон. наук Михайленко О. Г.

Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна)

**ПЕРЕФОРМАТУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ПРАЦІ ЧЕРЕЗ
АВТОМАТИЗАЦІЮ ТА ЦИФРОВУ ТРАНСФОРМАЦІЮ**

Глобалізація відіграє ключову роль у формуванні сучасного світового порядку, стираючи кордони між національними економіками і стимулюючи безперервний обмін товарами, послугами, інформацією та капіталом. Водночас штучний інтелект (ШІ) і автоматизація стають дедалі важливішими драйверами технологічного прогресу, розширюючи можливості людства у сферах, від

промислового виробництва до особистісного розвитку. ШІ, зокрема, відкриває нові горизонти в обробці даних, прийнятті рішень та автоматизації процесів, що значно змінює ландшафт ринку праці.

На сучасному етапі розвитку міжнародний ринок праці переживає значні трансформації, викликані швидкими технологічними змінами. Ці зміни охоплюють як появу нових професій, так і зникнення традиційних робочих місць, що вимагає адаптації як з боку працівників, так і роботодавців. Значення ШІ та автоматизації в контексті глобалізації полягає не лише в збільшенні продуктивності та ефективності виробництва, але й у створенні глобального ринку талантів, де конкуренція та співпраця перетинаються, формуючи нову економічну реальність [1].

Штучний інтелект (ШІ) має вирішальний вплив на глобальну економіку, сприяючи зростанню продуктивності та ефективності в широкому спектрі галузей. Завдяки автоматизації процесів та вдосконаленню аналітичних систем, компанії можуть досягати більшого обсягу виробництва з меншими витратами та в коротші терміни. Це, у свою чергу, сприяє зростанню економік та підвищенню рівня життя.

Водночас ШІ є каталізатором створення нових галузей та професій, часто в таких сферах, які до цього не існували або були на початковому етапі розвитку. Наприклад, розвиток технологій машинного навчання відкриває можливості у сферах від здоров'я до фінансових послуг, де аналіз великих даних та автоматизоване прийняття рішень можуть значно покращити якість та доступність послуг.

Проте, поряд з позитивними аспектами, вплив ШІ на глобальну економіку несе і виклики, зокрема, ліквідацію традиційних робочих місць. Автоматизація може зменшити потребу в людській праці в деяких секторах, що вимагає від суспільства адаптації до нових реалій ринку праці. Цей процес змушує працівників набувати нових навичок та компетенцій, що є критично важливим для підтримки їхньої конкурентоспроможності в епоху цифровізації [2].

Аванси штучного інтелекту та глобалізації викликають значні зміни у структурі попиту на ринку праці, зокрема, переміщаючи фокус від рутинних до аналітичних та креативних навичок. В сучасному світі високо цінуються спеціа-

лісти, які можуть працювати з великими даними, розробляти інноваційні продукти та послуги, а також ті, хто володіє креативним мисленням. Це змінює підходи до освіти та професійного розвитку, акцентуючи увагу на необхідності постійного навчання та адаптації.

Світ стає все більш взаємопов'язаним, і ринок праці не є винятком. Глобальний пошук талантів та міграція робочої сили стають нормою, дозволяючи компаніям знаходити найкращих спеціалістів по всьому світу, а працівникам — знаходити більш привабливі можливості за кордоном. Це сприяє не лише обміну знаннями та культурному збагаченню, але й створює додаткові виклики, такі як потреба в інтеграції та адаптації мігрантів.

Поліпшення умов праці та продуктивності стає однією з ключових тенденцій на ринку праці в умовах глобалізації та розвитку штучного інтелекту. Автоматизація та оптимізація процесів зменшують навантаження на працівників та звільняють час для творчості та інновацій. Одночасно, зростаюча увага до якості робочого середовища та балансу між роботою та особистим життям покращує загальне задоволення працівників та сприяє залученню та утриманню талантів.

В умовах стрімкого розвитку технологій та змін на ринку праці роль урядів та міжнародних організацій стає все більш значущою. Вони відіграють ключову роль у розробці та впровадженні політик, спрямованих на забезпечення соціального захисту та адаптації робочої сили до нових умов. Це охоплює створення систем підтримки для тих, хто втрачає роботу через автоматизацію, а також розробку програм, що сприяють розвитку нових навичок, необхідних у цифрову епоху.

Ініціативи щодо перенавчання та підвищення кваліфікації відіграють вирішальну роль у підготовці робочої сили до викликів майбутнього. Уряди та освітні інституції працюють над створенням гнучких програм навчання, які б забезпечували як молодь, так і дорослих необхідними знаннями та навичками, дозволяючи їм адаптуватися до змін у працевлаштуванні та зберігати свою конкурентоспроможність на ринку.

Сприяння міжнародній співпраці у сфері регулювання ШІ стає все більш важливим, оскільки вплив цих технологій не обмежується національними кордонами. Уряди та міжнародні організації активно працюють над розробкою міжнародних стандартів та регулятивних рамок, які б забезпечували безпечне

та етичне використання ШІ, а також сприяли б справедливому розподілу переваг від його впровадження. Це допомагає створювати основу для глобальної співпраці та забезпечення сталого розвитку в умовах цифрової трансформації. Розвиток штучного інтелекту (ШІ) та його впровадження в різні сфери життя супроводжуються не лише технологічними, але й етичними та соціальними викликами. Одним із ключових питань є вирівнювання можливостей для країн різного рівня розвитку. Цифровий розрив між країнами може поглибити економічні та соціальні нерівності, тому міжнародна спільнота прагне розробити стратегії, що допоможуть забезпечити доступ до новітніх технологій для всіх, незалежно від географічного чи економічного становища.

Забезпечення прозорості та справедливості використання ШІ є ще одним важливим викликом. З огляду на потенційні ризики, пов'язані з автоматизованим прийняттям рішень, важливо розробляти ШІ-системи, які враховують етичні стандарти та забезпечують справедливий підхід до всіх користувачів. Це вимагає не лише технологічних інновацій, але й розробки нових нормативно-правових рамок, що гарантуватимуть, що технології використовуються відповідально та з користю для суспільства.

Приватність та безпека даних стають все більш актуальними питаннями у світі, де дані є новою «нафтою». Зростаюча кількість персональної інформації, яка обробляється онлайн, вимагає від урядів, компаній та міжнародних організацій вжиття заходів для захисту цих даних від несанкціонованого доступу або використання. Адресація питань приватності та безпеки даних вимагає комплексного підходу, що включає технологічні рішення, юридичні норми та освіту користувачів з питань кібербезпеки.

Сумарний вплив штучного інтелекту (ШІ) та автоматизації на міжнародний ринок праці надзвичайно широкий, охоплюючи як значні виклики, так і нові можливості. З одного боку, ШІ сприяє створенню нових галузей, підвищенню продуктивності та ефективності, з іншого — викликає занепокоєння щодо ліквідації традиційних робочих місць та потреби в перекваліфікації робочої сили. Майбутнє ринку праці у контексті продовження глобалізації та технологічного прогресу обіцяє бути динамічним, з посиленням тенденцій до глобальної мобільності та високої цінності навичок у сфері технологій та креативності [3]. Прогнози щодо майбутнього розвитку вказують на необхідність адаптації до

швидких змін, де важливу роль відіграють гнучкість, навчання протягом усього життя та відкритість до нових можливостей. Особливо це стосується необхідності вирішення проблем, пов'язаних з автоматизацією, та забезпечення рівного доступу до технологій та освіти для країн з різним рівнем розвитку.

Рекомендації для урядів, міжнародних організацій та освітніх інституцій включають розробку політик, спрямованих на забезпечення соціального захисту та адаптації робочої сили, ініціативи щодо перенавчання та підвищення кваліфікації, а також міжнародну співпрацю у сфері регулювання ШІ для гарантування його безпечного та етичного використання. Також важливо зосередитися на розробці інклюзивних стратегій, що враховують різноманітність потреб та можливостей усіх учасників глобальної економіки, та на підтримці інновацій, що дозволяють створювати нові робочі місця та сприяють сталому економічному зростанню.

Список використаних джерел:

1. Богун М.М. Глобалізація та її вплив на розвиток соціально-економічних систем. *Стратегія економічного розвитку України*. 2021. Вип. 48. С. 5-12.
2. Островська Г.Й., Островський О.Т. Штучний інтелект в умовах сучасних підприємств та маркетингових кампаній: ефективні інструменти та перспективи розвитку. *Маркетинг і цифрові технології*. 2023. Том 7, № 3. С. 66-82.
3. Дослідження ОЕСР щодо автоматизації та її впливу на ринок праці. URL: <https://www.oecd.org/future-of-work/reports-and-data/what-happened-to-jobs-at-high-risk-of-automation-2021.pdf>.

ЗМІСТ

<i>Mykhailenko O., Kharenko V. Digital transformation as a factor of competitiveness.....</i>	<i>3</i>
<i>Бондаренко Н. М., Буднік Д. К. Особливості розвитку цифрової економіки в Україні.....</i>	<i>7</i>
<i>Бондаренко Н. М., Скрипник А. О. Проблеми у дослідженні ролі цифрової економіки.....</i>	<i>9</i>
<i>Вакуленко В. О., Джусов О. А. Проблеми розвитку процесу діджиталізації державних послуг в Україні.....</i>	<i>11</i>
<i>Волкова В. В., Комисарик Є. О. Моделювання діяльності підприємства у конкурентному середовищі.....</i>	<i>15</i>
<i>Гвініашвілі Т. З., Філіппова В. Ю. Сучасні тренди цифрової трансформації економіки і суспільства.....</i>	<i>18</i>
<i>Гринько Т. В., Малькова О. С. Інструменти збутової діяльності підприємства в умовах цифровізації економіки.....</i>	<i>20</i>
<i>Іванов Р. В., Башара О. А. Переваги та проблеми розвитку цифрових технологій в бухгалтерському обліку.....</i>	<i>23</i>
<i>Іванов Р. В., Гайворонський І. І. Оптимізація логістичної системи підприємства в умовах цифровізації.....</i>	<i>25</i>
<i>Клименко А. О. Сучасні проблеми розвитку цифрової економіки.....</i>	<i>27</i>
<i>Климчук Л. Д., Бондаренко Н. М. Сучасні проблеми розвитку цифрової економіки.....</i>	<i>29</i>
<i>Кох Є. В., Катан В. О. Вплив політики цифровізації на побудову бізнес-моделей макроекономічного розвитку.....</i>	<i>31</i>
<i>Курікова А. Є. Розвиток цифрових валют та їх вплив на традиційні фінансові системи.....</i>	<i>33</i>
<i>Лалаян А. Г., Кучеренко С. К. Штучний інтелект як складова економічного розвитку.....</i>	<i>35</i>
<i>Лісняк М. С. Оптимізація управління організаційно-економічним розвитком підприємства в сучасних умовах.....</i>	<i>38</i>
<i>Македон В. В., Ковнір О. О. Розвиток цифрового менеджменту сучасного підприємства.....</i>	<i>40</i>
<i>Марді Дік Даи Д. Х., Кучеренко С. К. Вплив цифровізації на стратегічне управління підприємствами.....</i>	<i>42</i>

<i>Огліх В. В., Лук'янченко Б. О.</i> Формування бізнес-моделі для реалізації стратегії цифрової трансформації підприємства.....	45
<i>Олійник Т. І., Аксьонов Л. В.</i> Переваги та недоліки моделей B2B та B2C в організації бізнес-процесів на підприємствах інтернет-торгівлі	47
<i>Олійник Т. І., Сич А. І.</i> Трансформація виробництва: «розумні фабрики» як тенденція сучасності	50
<i>Олійник Т. І., Славгородський В. О.</i> Вплив цифрової трансформації на підприємництво	53
<i>Олійник Т. І., Юлдашев Р. Є.</i> Інформаційне забезпечення управління підприємством в умовах цифровізації	56
<i>Очеретяний Б. Р., Гордійчук С. М.</i> Сучасні проблеми та перспективи розвитку цифрової економіки в Україні.....	59
<i>Петриняк У. Я., Гринько Т. В.</i> Креативні цифрові технології – основа конкурентоспроможної економіки України.....	60
<i>Петриняк У. Я.</i> Креативна економіка як частина цифрових компетенцій бізнес-структур.....	63
<i>Погребняк А. В.</i> Оптимізація діяльності закладів готельно-ресторанного бізнесу за рахунок її цифровізації.....	65
<i>Пурсакова І. Д.</i> Ринок праці ІТ-галузі в умовах повномасштабного вторгнення.....	67
<i>Різак Д. В.</i> Застосування поведінкової економіки для оптимізації рішень домогосподарств	70
<i>Романова О. В., Решетнікова К. С.</i> Діджиталізація економіки сфери послуг в умовах воєнного стану.....	72
<i>Ткаченко О. О., Катан В. О.</i> Оптимізація діяльності підприємства роздрібною торгівлі в контексті цифрової економіки.....	75
<i>Токарев А. А.</i> Розвиток та значення криптовалюти у світовій економіці.....	77
<i>Ханін І. Г., Поляков М. В., Білозубенко В. С.</i> Основні питання щодо розробки теоретико-методологічних засад дослідження цифрової економіки	79
<i>Харакоз Л. В.</i> Аналіз сучасних проблем цифрової економіки	82
<i>Харенко В. Ю., Скрипник Н. Є.</i> Можливості використання штучного інтелекту в системі прийняття економічних рішень.....	84
<i>Хмелик В. І.</i> Розвиток медичної галузі України в кризових умовах.....	87
<i>Юхименко В. П., Михайленко О. Г.</i> Переформатування міжнародного ринку праці через автоматизацію та цифрову трансформацію.....	89

Наукове видання

Мови видання: українська, англійська

ЕКОНОМІКА І МЕНЕДЖМЕНТ 2024:
ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ
ТА ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ

Збірник наукових праць
Міжнародної науково-практичної конференції
(Дніпро, 4–5 квітня 2024 р.)

У дев'яти томах

Том 6. Сучасні проблеми
розвитку цифрової економіки

*Окремі доповіді друкуються в авторській редакції
Організаційний комітет не завжди поділяє позицію авторів
За зміст, наукову новизну, достовірність та точність викладеного матеріалу
відповідальність покладається на авторів*

Відповідальний редактор Біла К. О.
Дизайн обкладинки та оригінал-макет Біла К. О.

Підп. до друку 05.04.24. Формат 60x84¹/₁₆. Спосіб друку – плоский.
Ум. др. арк. 5,1. Тираж 90 пр. Зам. № 0424-03/6.

Видавець та виготовлювач СПД Біла К. О.

Свідцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи ДК № 3618 від 06.11.09

Надруковано на поліграфічній базі видавця Білої К. О.
Україна, 49000, м. Дніпро, пр. Д. Яворницького, 111, оф. 1
+38 (099) 780-50-49; +38 (067) 210-02-56
www.impact.dp.ua e-mail: impact.dnepr@gmail.com
www.confcontact.com e-mail: conf@confcontact.com